

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

CRISTA KALLA

Turun vankilan suljettujen/eristysosastojen
vankitoimintojen kehittäminen vankien näkö-
kulmasta

SOSIAALIALAN YAMK

2020

Tekijä Kalla, Crista	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Maaliskuu 2020
	Sivumäärä 50	Julkaisun kieli suomi
Julkaisun nimi Turun vankilan suljettujen/eristysosastojen vankitoimintojen kehittäminen vankien näkökulmasta		
Tutkinto-ohjelma SAMK, Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi AMK		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Turun vankilan eristysosastojen vankitoimintoja vankien näkökulmasta. Työssä tutkittiin vankien mielipiteitä siitä, mikä toiminta tukisi ja auttaisi heitä vankeusaikana sekä millä toimenpiteillä voitaisiin vaikuttaa uusintarikollisuuteen ja helpottaa uudelleen integroitumista yhteiskuntaan vapautumisen jälkeen.</p> <p>Vankien mielipiteitä ja tarpeita tutkittiin kyselykaavakkeiden avulla. Kyselyt jaettiin kaikille Turun vankilan eristysosaston vangeille henkilökohtaisesti. Tulosten analysoinnin helpottamiseksi vangit jaettiin eri kategorioihin sukupuolen, tuomion pituuden sekä vankistatuksen mukaan.</p> <p>Lähes kaikissa vastauksissa koettiin Turun vankilan vankitoiminnot liian vähäisiksi ja puutteellisiksi. Eri vankiryhmien välillä huomattiin suuria eroja toimintojen halukkuudessa. Pitkäaikaisvankien (tuomio yli kaksi vuotta) keskuudessa keskityttiin tuomion suorittamisen helpottamiseen, kuten liikuntaan, ruuanlaittoon ja ulkoiluun. Lyhyttuomioiden mielenkiinto kohdistui selvästi enemmän tuomion päättymiseen ja siviiliasioiden hoitamiseen. Tutkintavankien kohdalla todettiin heillä olevan vaikeuksia suunnitella tulevaa, sillä heidän kohdallaan rikostutkinnat olivat vielä kesken, eikä tarkkaa tietoa tulevasta ollut.</p> <p>Vankien vastauksista todettiin, että toimintoja saisi olla heidän mielestään nykyistä enemmän ja monet kokivat eristysosaston toiminnot liian yksipuolisiksi. Monissa vastauksissa koettiin haasteelliseksi toimintojen kehittäminen vankiaineksen vuoksi. Eristysosaston päiväjärjestys tiedostettiin erittäin tiukaksi, koska vankiryhmiä on useita ja niiden välinen yhteistyö lähes mahdotonta. Vankilan resurssit nähtiin myös yhtenä selittäväksi tekijänä toimintojen puutteellisuudelle.</p>		
Asiasanat vankitoiminnot, toiminta vankilassa, vangin kuntoutus		

Author Kalla, Crista	Type of Publication Master's thesis	March 2020
	Number of pages 50	Language of publication: Finnish
Title of publication Developing prisoner activities in the closed wards of Turku Prison from the prisoners' point of view		
Degree programme Degree Programme in Social Services (Master of Social Services)		
<p>The purpose of the thesis was to develop prisoner activities in the closed wards of Turku Prison from the prisoners' point of view. The thesis studied the prisoners' opinions on what type of activity would support and help them during their term of imprisonment and what kind of measures could affect recidivism and help the reintegration to the society after the release from the prison.</p> <p>The opinions and needs of the prisoners were studied using questionnaires which were distributed to all prisoners of the closed wards of Turku Prison in person. To facilitate the analysis of the results the prisoners were classified according to their sex, the length of the sentence as well as their prisoner status.</p> <p>Nearly all the responses stated that there were not enough prisoner activities in Turku Prison or that the activities were inadequate. Considerable differences were noted between different prisoner groups in the needs for various activities. Long-term prisoners (sentences of two years or more) emphasised activities helping in serving the sentence, e.g. exercising, cooking and outdoor activities. Short-term prisoners were more interested in issues related to the release from the prison and handling civil matters. For prisoners in remand imprisonment it could be stated that they experienced difficulties in planning the future, as in their case the criminal investigation was still unaccomplished, and they did not have enough information of things to come.</p> <p>From the responses of the prisoners it can be concluded that, in their opinion, there should be more activities and that the existing activities were thought by many to be too limited. Many of the responses considered the developing of the activities a challenging task due to prisoner material. The daily programme of the closed ward was seen as very strict as there are several prisoner groups and the cooperation between them is almost impossible. The resources of the prison were also thought to be one factor explaining the inadequacy of the activities.</p>		
<u>Key words</u> prison activities, activities in a prison, prisoner rehabilitation		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VANKEINHOIDON TOIMINTOJEN HISTORIASTA TÄHÄN PÄIVÄÄN.....	7
2.1 Pehmeämpi vankeinhoito	7
2.2 Risen strategiat ja visiot tänä päivänä	8
3 VANKITOIMINNOT	9
3.1 Toiminnan tarkoitus ja tavoitteet.....	10
3.2 Rangaistusajan suunnitelma	10
4 TURUN VANKILAN TOIMINNAT	12
4.1 Työtoiminta	12
4.2 Kuntouttava toiminta/toimintaohjelmat	13
4.2.1 Ryhmätoiminta.....	14
4.2.2 Yksilötoiminta.....	15
4.3 Vapaa-ajan toiminta vankilassa.....	16
4.4 Toiminta Turun vankilan osastoilla.....	17
4.4.1 Turun vankilan osastointi.....	18
4.4.2 Suljettujen osastojen vangit	19
4.4.3 Toimintaan osallistuminen.....	19
5 TOIMINTOJEN VAIKUTTAVUUS	20
5.1 Toimintojen vaikutus vankien hyvinvointiin vankeusaikana	21
5.2 Toimintojen jatkumo ja koevapaus	22
6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN JA TAVOITTEET	23
6.1 Tutkimuksen tavoite ja toteutus	23
6.2 Tutkimusmenetelmä	24
6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	24
7 TUTKIMUSAINEISTON PURKU JA TULOKSET	25
7.1 Naisvangit.....	26
7.2 Yli kahden vuoden tuomioiset miehet.....	28
7.3 Alle kahden vuoden tuomiota suorittavat miehet.....	31
7.4 Miesvangit statuksella vankeusvanki+tutkintavanki.....	32
7.5 Tutkintavangit (miehet).....	34
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
9 POHDINNAT	39
LÄHTEET	42
LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää toimintoja niitä tällä hetkellä Turun vankilassa vähiten tarjolla oleville vangeille. Painopistealueena on ns. suljettujen/eristysosastojen vangit. Tarkoituksena on kehittää tälle vankiryhmälle mielekästä tekemistä vankeusaikana sekä antaa heille eväitä elämässä selviytymiseen myös siviiliä silmällä pitäen. Rikosseuraamuslaitoksen vaikutustavoitteena on rikosten uusimisriskin vähentäminen sekä toimintojen kehittäminen vankien tarpeita vastaaviksi (Risen toimintasuunnitelma 2018-2021). Vankien kuntouttaminen aloitetaan vankeusaikana, pyrkimyksenä antaa vapautuvalle rikosentekijälle paras mahdollinen tuki integroitua uudelleen yhteiskuntaan. Vankitoimintojen kehittämällä ja tätä kautta lisäämisellä kyetään myös sellien aukioloaikaa lisäämään hallitusti, mikä onkin yksi Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteista.

Vankitoimintoja kehittäessä on huomioitava vangin omat resurssit ja tarpeet. Toisinaan vangin tahto ja motiivit eivät kohtaa realistisesti laitoksen sisällä mahdollistettavaan toimintaan. Mielenterveys- sekä persoonallisuushäiriöt ovat yleistyneet vankien keskuudessa. Erityisesti huumeiden ja alkoholin sekakäyttö sekä ruumiilliset sairaudet ovat vangeilla yleisiä ongelmia (Joukamaa ja työryhmä 2010, 74.). Valitettavan usein vangeilla on myös rajallinen kyky suoriutua monivaiheisista ja vaativista töistä (Vankeinhoidon perusteet 2004, 86). Haastavaksi vankitoimintojen kehittämiseksi muodostavat lait, asetukset sekä vankilan sisäiset määräykset. Toimintojen tulisi korostaa vangin arjen- ja yhteiskunnassa edellyttävien taitojen vahvistamista (Risen toimintasuunnitelma 2018-2021). Vankilan turvallisuuskulmaan tulee myös aina kiinnittää suurta huomiota toimintojen kehittämisvaiheessa.

Opinnäytetyön teoreettinen perusta käsittelee vankitoimintoja ja niiden tarpeellisuutta vankien hyvinvointiin ja rikoksettoman elämäntavan omaksumiseen. Sekä laitoksen sisäisten puitteiden, henkilökunnan resurssien asettamien raamien ja turvallisuuden näkökulman huomioonottamisen toimintojen kehittämistyössä. Opinnäytetyön tutkimuksessa selvitetään mistä toiminnoista vangit katsovat hyötyvänsä eniten vankeusaikana sekä sen jälkeen. Tutkimuksessa käytettiin määrällistä tutkimustapaa. Aineiston keräämiseen käytettiin kyselykaavaketta, joka on yleisin tapa määrällistä tutkimusta-

paa käytettäessä (Vilka, H. 2015, 93.). Tutkimus tehtiin kaikille Turun vankilan suljettujen/eristysosastojen vangeille ja se sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Tutkimuksen tehtävänä on antaa vastauksia mihin suuntaan eristysosaston vankitoimintoja tulisi kehittää, jotta ne palvelisivat mahdollisimman hyvin sekä vangin että vankeinhoidon tavoitteita.

2 VANKEINHOIDON TOIMINTOJEN HISTORIASTA TÄHÄN PÄIVÄÄN

Työnteko on jo 1800-luvun puolivälissä kuulunut osaksi vankeusrangaistusta. Työntekoa pidetään tänäkin päivänä yhtenä tärkeimmistä toimintamuodoista vankeinhoidossa. Työ kuuluu ihmiselämän perusasioihin sekä toimeentulon hankkimisen että työyhteisön mukanaan tuomien sosiaalisten verkostojen vuoksi (Hypén 2004, 14.). Työnteon rinnalle on kehitetty useita kuntoutus- ja koulutusmenetelmiä, joiden tarkoituksena on luoda tiivis ja turvallinen tukiverkko vangin ympärille.

Turun työ- ja ojennuslaitoksessa, joka valmistui 1853, vallitsi ankara kuri ja vankien työtoimintaan kuuluivat rakennus- ja kehruutyöt. 1800-luvun lopulla syntyi uusi rangaistusmuoto: kuritushuonerangaistus, johon sijoitetut vangit tekivät alkuaikoina perinteistä vankityötä, kuten suutarin-, räätälin- ja puusepäntöitä. Vankien opetustoiminta aloitettiin 1877. Se piti sisällään mm. luku- ja kirjoitustaidon, uskonnon, laskennon sekä terveysopin opintoja. 1920-luvulla Kakolan työtoiminnassa koettiin voimakas teollistuminen. Vangit siirtyivät työskentelemään koneistettuihin työhuoneisiin, joissa tehtiin mm. puu- ja metallitöitä (Hakamäki, H. & Lehtonen, J. (toim.). 2016.).

2.1 Pehmeämpi vankeinhoito

Vuonna 1950 alkoi ns. pehmeämpi vankeinhoito. Tiukka kuri ja ankarat rangaistukset saivat väistyä ja vähitellen siirryttiin kuntouttavaan ja kasvattavaan malliin. Harrastustoimintojen lisääminen toi vangeille mm. elokuvaesityksiä, teatteritoimintaa, urheilua sekä erilaisia tilaisuuksia kuten konsertteja ja näyttelyitä. Sodan kauhut alkoivat väistyä ja vangit saivat seurata maailman tapahtumia sanomalehtien ja kidekoneidensa välityksellä. Samaan aikaan myös levottomuudet vankilassa yleistyivät. 1975 vankeinhoidossa siirryttiin länsimaalaiseen funktionaaliseen ajattelumalliin, jossa korostettiin moniarvoisuuden sekä yksilönvapauden vaatimuksia (Hakamäki, H. & Lehtonen, J. (toim.). 2016.). Vangin paluuta yhteiskuntaan pyrittiin helpottamaan vankeusajan ammattiopetuksen, kuntoutuksen ja koulutuksen avulla. Vangin perusluonnetta ei pyritty muuttamaan vaan hänen integroitumistaan yhteiskuntaan koettiin toimintojen avulla helpottaa. Samat arvot siivittävät myös pitkälti tämän päivän vankeinhoitoa: ”Usko

vangin kykyyn muuttua ja kasvaa” sekä: ”Valmennamme asiakkaita rikoksettomaan elämäntapaan” (Rikosseuraamuslaitos 2017. Toimintasuunnitelma 2018-2021.).

1970-lukua voidaan pitää aallonmurtajana vankeinhoidossa. Funktionaalinen ajattelu vahvisti entuudestaan asemaansa ja kuritushuonerangaistukset päättyivät. Uusi rangaistusten täytäntöönpanoasetus astui voimaan 1. heinäkuuta 1975. Vuonna 1995 vankeinhoitouudistuksessa työvelvollisuus korvattiin osallistumisvelvollisuudella. Uudistuksen taustalla olivat lisääntyneet tarpeet kuntoutukselle ja muulle aktivoinnille. Kovien huumeiden tulo vankiloihin 1980-1990 luvun vaihteessa, loi tarpeen päihdekuntoutukselle. 1990-luvulla otettiin käyttöön toimintaohjelmat, joilla pyrittiin vaikuttamaan uusintarikollisuuteen. (Hakamäki, H. & Lehtonen, J. (toim.). 2016.)

2.2 Risen strategiat ja visiot tänä päivänä

Usko vangin kykyyn muuttua ja kasvaa toimii tänäkin päivänä tien viitoittajana vankeinhoidossa. Rikosseuraamuslaitos (Rise) julkaisi marraskuussa 2017 toimintasuunnitelman kaudelle 2018-2021. Toimintasuunnitelma pitää sisällään Risen strategiat ja visiot. Turun vankilalle suunnitelluissa toimenpiteissä nousee esiin asiakkaiden rikoksettomaan elämäntapaan valmentaminen vankeusaikana. Yhtenä osa-alueena tavoitteiden saavuttamisessa on vankitoimintojen kehittäminen. Vankitoiminnoilla tarkoitetaan vankilassa järjestettävää kuntoutusta, vankityötä sekä koulutusta. Kuntoutuksen ja valmentavan työn osuus on kasvanut viime vuosien aikana vankiloissa. Huumeiden käytön lisääntyminen on lisännyt päihdekuntouksen tarvetta räjähdysmäisesti. Huumeiden käytön lisääntyessä myös mielenterveysongelmat ovat vankiloissa tätä päivää.

Rise peräänkuuluttaa tavoitteissaan myös toiminnallista tuloksellisuutta. Verkostoituminen ja integroituminen yhteiskunnan normaalipalveluihin luo jatkumoa siviilin puolelle vangin vapauduttua. Faktahan on, että jokainen vanki vapautuu joskus ja tällöin vangin tulisi kyetä saamaan kaikki mahdollinen tuki ja turva selvitäkseen yhteiskunnan velvoitteista. Vapauteen valmentava työ on aloitettava jo vankeusaikana, jotta tukiverkosto ja palveluiden jatkumo olisi turvattu myös siviilissä.

Tavoitteisiin pääsy vaatii siis informaatiota siitä, mitä ongelmia yhteiskuntaan uudelleen integroituminen tuo tullessaan ja miten niitä voidaan eliminoida ennaltakäsin jo

vankeusaikana. Toisaalta on myös selvitettävä mistä asioista vanki vapautuessaan hyötyy ja miten näitä voitaisiin toteuttaa jo vankeusaikana. Näiden asioiden selvittämiseksi tarvitaan vankien omaa ääntä ja heidän mielipiteitään, moniammatillisen vankilan henkilökunnan lisäksi. Kolikon toisella puolella vaikuttavat vankilan resurssit sekä laitoksen turvallisuuden ylläpitäminen. Vankiloille asetetut tavoitteet ovat tiukat ja niiden toteuttaminen ei ole helppoa. Vankilamiljöö on tiukasti sidottu lakiin ja laitosten omat määräykset tekevät vankitoimintojen kehittämistä vielä astetta vaikeampaa.

Turun vankila on korkeimman turvallisuusluokituksen sekä Suomen toiseksi suurin vankila, jossa vankipaikkoja on 255. Vankimäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 250-400 vankiin. Suljettuja/eristysosastoja on yhteensä 3 ja tutkimuksen aikana niissä oli 81 mies- sekä 5 naisvankia. Turun vankilan suljettujen osastojen vankimäärä on jatkuvassa nousussa, joten heidän tarpeensa toiminnoille on myös jatkuvassa kasvussa.

3 VANKITOIMINNOT

Vankien työ- ja osallistumisvelvollisuutta peilataan normaalisuusperiaatteeseen, päiväjärjestyksen vankilassa tulee vastata yhteiskunnan normikäytäntöjä esim. ulkoilumahdollisuus, terveydenhuolto, yhteydenpito läheisiin sekä sosiaalinen vuorovaikutus laitoksen sisällä. Eurooppalaisen kidutuksen vastaisen komitean (CPT) suosituksissa korostuu vangin aktiivisen toiminnan merkitys. (Mohell, U. & Pajuoja, J. 2006, 93.) Vankitoiminnot peilaavat yhteiskunnan normikäytäntöjä kuten työssä käyntiä sekä sosiaalisen kanssakäymisen merkitystä. Vankeusaikana pyritään vahvistamaan vangin mahdollisuuksia selviytyä vapaudessa. Vankilassa on mahdollisuus osallistua työ- sekä kuntouttavaan toimintaan sekä vapaa-ajan toimintaan. Toimintatarjonta on monipuolista ja sitä pyritään jatkuvasti kehittämään eri vankiryhmille toimiviksi. Jokaiselle vangille ei pystytä tarjoamaan kaikkia toimintoja, mikä johtuu vankiaineksesta ja heidän sijoittumisestaan vankilan sisällä. Suljettujen/eristysosastojen vangeille järjestettävä toiminta on vankilan haasteellisinta. Resurssit, tilat sekä päiväohjelmat luovat tiukat raamit toimintojen toteuttamiselle. Pyrkimyksenä on kuitenkin tarjota jokaiselle

jotain mielekästä ja hyödyllistä tekemistä vankeusaikana (Mohel, U. & Pajuoja, J. 2006, 93.).

3.1 Toiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Vankilan järjestämän tai hyväksymän toiminnan tarkoituksena on edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan:

- Vahvistamalla vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan
- Ylläpitämällä ja parantamalla vangin ammattitaitoa ja osaamista sekä työ- ja toimintakykyä
- Tukemalla vangin päihtetöntä elämäntapaa

Toiminta sisältää työtä, koulutusta tai muita vangin valmiuksia edistäviä toimintoja. (Vankeuslaki 8 luku 1§.)

Vankeuslaki luo tiukat raamit vankitoiminnoille. Vankeusajan toiminnan perimmäinen tarkoitus on tukea vangin uudelleen integroitumista yhteiskuntaan vapautumisen jälkeen. Yhteiskuntaan sijoittumiseen vaikuttavat monet eri asiat. Vankeusajan toiminnalla ei pystytä vaikuttamaan kaikkeen, mutta osa asioista on muutettavissa. (Mohel, U. & Pajuoja, J. 2006, 96.)

3.2 Rangaistusajan suunnitelma

Vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistusajan suorittamisesta, vapauttamisesta ja ehdonalaista vapautta varten (rangaistusajan suunnitelma). Rangaistusajan suunnitelma (ransu) sisältää suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta ja ehdonalaisesta vapauttamisesta sekä poistumisluvan myöntämisestä. Ransun sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin rangaistusajan pituus, aikaisemmat vankeusrangaistukset, vangin työ- ja toimintakyky sekä hänen henkilöstään, rikollisuudestaan ja olosuhteistaan saadut tiedot. (Vankeuslaki 4 luku 6§.)

Rangaistusajan suunnitelma laaditaan jokaiselle vangille arviointikeskuksessa jo ennen vankilaan tuloa. Sitä tarkennetaan vankilassa, johon vanki sijoitetaan. Ransu valmistellaan yhteistyössä vangin kanssa. Vangin osallistuminen prosessiin on kuitenkin

vapaaehtoista. Ransua suunniteltaessa voidaan vangin suostumuksella olla yhteydessä hänen koti- tai asuinkuntansa viranomaisiin, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Suunnitelmaa tulee seurata ja päivittää vähintään kolmesti vuodessa sekä myös siinä tapauksessa, ettei sitä noudateta. (A 21.6.2006/509.)

Ransua laadittaessa arvioidaan vangin elämäntilannetta sekä kartoitetaan rikolliseen käyttäytymiseen johtavia tekijöitä. Suunnitelman tarkoituksena on määritellä vangille yksilölliset tavoitteet, joita hän vankeusaikana valvotusti voi toteuttaa. (Kaurala, M. & Kylämattila, V. 2010, 7-8.) Ransua voidaan pitää koko vankeusajan mittaisena prosessina. Siihen kirjataan vangin tavoitteita (esim. koulutus, kuntoutus, perhesuhteet) joihin pyritään vaikuttamaan vankeuden aikana. Ransun suunnitteluvaiheessa kartoitetaan myös vangin toimintakykyä sekä henkilökohtaisia ominaisuuksia, jotta suunnitelman tavoitteet olisivat realistisia. Suunnitelmassa arvioiden, tarpeiden ja toimintojen tulee kohdata toisensa, jotta pystytään ohjaamaan vanki sellaisiin toimintoihin, joista hän eniten vankeusaikana ja sen jälkeen hyötyy.

Vankia pyritään kaikin keinoin motivoimaan suunnitelman tekoon. Kannustimina ransun laatimiseen voidaan käyttää mahdollisuutta siirtyä avoimimpiin olosuhteisiin, päästä poistumisluvalla tai valvottuun koevapauteen. Suunnitelmaan laaditaan vankeusajan tavoitteet ja niiden täyttymisen myötä vangille avautuu uusia mahdollisuuksia. Esim. mahdollisuus siirtyä avolaitokseen voidaan kirjata Ransuun, sillä edellytyksellä että vanki suorittaa vaikkapa päihdeohjelman tai sitoutuu työntekoon. Vankeuslain useissa säännöksissä viitataan rangaistusajan suunnitelmaan, joka nostaa sen painoarvoa. Monien lupien, siirtojen tai muiden etuuksien edellytykseksi on asetettu, että niiden toteutuminen edistää rangaistusajan suunnitelmaa. (Mohell, U. & Pajuoja, J. 2006, 71.) Suunnitelman päivitys vankilassa kuuluu Rikosseuraamuskeskuksen työntekijöiden tehtäviin, kun taas tavoitteiden muutokset ja päivitykset kuuluvat arviointikeskuksen työhön. Moni vanki kokee Ransun hyödylliseksi, sillä sen avulla vankeusajalle on suunnitelma alusta loppuun, joskin se voi muuttua monesti matkan varrella.

4 TURUN VANKILAN TOIMINNAT

Kuten jo aiemmin todettiin, on työntekeä kuulunut kiinteänä osana vankeinhoitoa jo 1800-luvulta tähän päivään. 1800-luvun puolivälissä valmistunut Kakolanmäen vankilakompleksin ensimmäisen laitosrakennus valmistettiin osittain vankityövoimin. (Hakamäki, H. & Lehtonen, J. (toim.). 2016, 21-23.) Työtoiminta Turun vankilassa voi olla koko- tai osapäiväistä, riippuen työn laadusta sekä vangin henkisestä ja fyysisestä jaksamisesta. Työtoiminta on saanut rinnalleen monia eri vaihtoehtoja kuten kuntoutusta, koulutusta sekä normaalien arjen taitojen harjoittamista. Kaikkien vankien henkilökohtaiset resurssit ja taidot eivät riitä työn tekemiseen, joten toimintojen kirjoa on lisätty huomasti vastaamaan tämän päivän tarpeisiin ja haasteisiin. Ulkomaalaisten vankien määrän lisääntyminen vankiloissa aiheuttaa myös todellisia haasteita. Yhteisen kielen puute sekä kulttuurilliset erot muodostuvat usein ylitsepääsemättömiksi esteiksi toimintojen näkökulmasta katsottuna.

Rikosseuraamuslaitoksen vaatimuksesta (Toimintasuunnitelma 2018-2021) Turun vankilan tuli tehdä laitoksen työskentelyalueittain jäsennetty palvelukartta maaliskuun loppuun 2018 mennessä. Siitä tuli selvittää Turun vankilassa järjestettävät vaikuttavat palvelut sekä toiminnot (Tuv palvelukartta liite3). Palvelukartasta selviää yksityiskohtaisesti mitä toimintoja Turun vankilassa on mahdollista toteuttaa. Työtoiminnan rinnalle kehitettävien ohjelmien myötä myös henkilökuntarakenne on kokenut suuren muutoksen viimeisten vuosien aikana. Turun vankilassa toimii moniammatillinen henkilökunta, joka tekee tiivistä yhteistyötä myös siviilin toimijoiden kanssa. Toimintaryhmien vetäjinä toimivat ohjaajat/erityisohjaajat saavat työhönsä vaadittavan perus- ja täydennyskoulutuksen. Heidän tukenaan toimivat käsikirjat, jotka takaavat yhdenmukaisuutta sekä ohjaajilta että ohjaukselta. (Vankeinhoidon koulutuskeskus 2002, 121.)

4.1 Työtoiminta

Turun vankilassa päivittäin työtoimintaan osallistuu noin neljäsosa kaikista vangeista. Tänä päivänä miesvankien töihin kuuluvat Turun vankilassa puu-, metalli-, verho- ja maalaustyöt sekä vaateviikkaus ja kirjasto-työt. Työskentely tapahtuu vankilan

tiloissa, joissa puitteet ovat tämän päivän mukaiset. Jokaisella työhuoneella toimii ammattitaitoinen työnjohtaja, jonka tehtävänä on opastaa ja valvoa työturvallisuutta. Verstailla työskentelee myös vartijoita, joiden pääasiallinen tehtävä on valvoa työn sujuvuutta sekä henkilökunnan ja vankien turvallisuutta. Suljetun vankilan status pois pyyhkii vangeilta mahdollisuuden työskennellä laitoksen ulkopuolella.

Naisvankien työtoiminta on pitkälti käsityötä. Heille on tarjolla mattojen- ja sukkiuden kudontaa, askartelua sekä ompelutöitä. Osa naisvangeista tekee vapaa-aikana sellissä käsitöitä. Heillä on mahdollisuus ostaa lankoja ja puikkoja oman työnjohtajansa kautta. Osa tekee käsitöitä itselleen ja läheisilleen, toiset taas vankilan myymälään. Jokaisella vankiosastoilla toimii myös ns. putsarivanki, jonka työnkuvaan kuuluu osastojen yleinen siisteys. Putsarit hoitavat osan vaatehuollosta pyykinpesuineen, osaston yleisten tilojen siivouksen sekä jätehuollon. Heidän tehtävänä on myös neuvoa ja opastaa uusia vankeja osaston tavoille. Putsarit voivat myös osallistua vankilan muihin projekteihin kuten lattioiden vahauksiin ja erikoissellien siivouksiin, näissä tilanteissa paikalla on aina myös henkilökuntaan kuuluva vastuuhenkilö. Suljettujen/eristysosastojen vangeilla ei ole mahdollisuutta osallistua työtoimintaan, osastolla työskentelevät ainoastaan putsarivangit.

4.2 Kuntouttava toiminta/toimintaohjelmat

Modernin vankilan syntymän myötä (ajoittuu 1750-1820 välille) siirryttiin ajattelumalliin, jossa vankilassa pitämisen sijaan pyrittiin vankiin vaikuttamiseen. Ideana oli vangin parantaminen ja kuntouttaminen. Päihdekuntouksen tarve lisääntyi 2000-luvulla, jolloin vankien huumeongelmat lisääntyivät. (Vankeinhoidon koulutuskeskus 2002, 29.)

Tämän päivän vankitoiminnoista suurin osa kuuluu ns. kuntouttaviin toimintoihin. Mitä siis kuntoutus pitää sisällään? Kuntoutus on monimuotoinen prosessi, jonka sisältö ja toteutustavat vaihtelevat henkilön omien tarpeiden mukaan. Kuntoutus sisäistetään muutosprosessiksi, jolla on erilaisia toisiaan täydentäviä tai vaihtoehtoisia tavoitteita esim. toimintakyvyn ja hyvinvoinnin parantaminen sekä itsenäinen selviytyminen arjen haasteista. (Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004, 10-13.)

Turun vankilassa toteutetaan monimuotoista päihdekuntoutusta kuten yksilökeskusteluja sekä ryhmätoimintaa. Myös erilaiset päihdeettömyyttä tukevat kurssit ovat suosittuja vankien keskuudessa. Päihdekuntoutuksen toteuttajina toimivat vankilan ohjaajat, erityisohjaajat sekä osaltaan myös terveydenhuolto, jonka toimivaltaan kuuluvat mm. korvaushoidot. Vankilassa toimii myös miesten päihdeetön osasto, jonka vangit ovat sitoutuneet päihdeettömyyteen. Osaston toimintaperiaatteena on ns. sopimusosasto (virtsatestejä voidaan tehdä ilman päihtymysepäilyä), johon vanki voi hakea. Osaston päihdeohjaaja valitsee muun osaston henkilökunnan kanssa osaston asukkaat ja ryhmä toimii ns. yhteisö periaatteella. Vangit toimivat pienenä yhteisönä erillään muista vangeista ja heillä on oma päiväjärjestyksensä. Terapeuttisista yhteisöistä on koettu olevan hyötyä erityisesti huumeidenkäyttäjille. Yhteisöt ovat toimintamuoto, jossa kuntoutujat ottavat itse vastuun niin omasta kuin yhteisön kuntouttamisesta. (Vankeinhoidon koulutuskeskus 2002, 135.)

Ohjelmatyön kirjo Turun vankilassa on erittäin kattavaa. Vankila mahdollistaa erilaisien kurssien, opintojen sekä tukitoimien saatavuuden vankeusaikana yksinomaan vankilassa tai yhteistyössä siviilin toimijoiden kanssa tai jatkumona siviilissä vankeusajan päätyttyä. Tarjolla on ns. kevyempiä ja lyhytkestoisia ohjelmia, kuten arjen taitojen kehittämistä sekä oman minäkuvan muuttumisen tarpeen herättelyä. Näistä edetään pidempikestoisiin, motivaatiota ja sitoutumista vaativiin ohjelmiin. Ohjelmien kestot vaihtelevat viikoista kuukausiin ja jatkumon kautta siviilin puolelle, jolloin voidaan puhua jopa elinikäisestä kestosta, riippuen henkilön omista motiiveista sekä ohjelman perimmäisistä tavoitteista (liite 3). Ohjelmatyön tarkoitus on evästä ja tukea vankien integroitumista yhteiskuntaan ja rikoksettomaan elämään.

4.2.1 Ryhmätoiminta

Turun vankilassa järjestetään monia toimintaohjelmia pienryhmissä. Ohjelmat pyritään kohdentamaan vankien suurimpiin ongelmiin. Vankilassa järjestetään pidempi-
muotoisia ohjelmia esim. seksuaali- ja väkivaltarikollisille. Tavoitteena on läpikäydä rikoksiin johtavia syitä sekä löytää vaihtoehtoja rikolliselle käyttäytymiselle. Osa ohjelmista on kurssimuotoisia ja ne saattavat kestää kuukausia. Vaihtoehtona on myös

vapauteen sekä ammattiin valmentavia kursseja (esim. Valma-koulutus). Toimintaohjelmien ja oppisopimuskoulutuksen ohjaajina toimivat vankilan omaan henkilökuntaan kuuluvat ammattilaiset. Vankilassa toimii myös liikunnan- sekä musiikinohjaajat, jotka tarjoavat vangeille hieman kevyempää toimintaa kuten ryhmäpelejä ja bänditoimintaa. Osa ohjaajista opettaa vangeille elämänhallintaa kuten ruuanlaittoa, siivousta sekä perushygienian hoitamista.

Osa ryhmätoiminnasta on myös vankilan ulkopuolisten henkilöiden vetämiä. Vankilassa toimii esim. liikunnallisia ryhmiä sekä Turun kaupungin kirjaston järjestämä lukupiiri. Vangeilla on mm. mahdollisuus lukea lasten satuja nauhalle, jotka toimitetaan heidän lapsilleen. Näin pyritään vahvistamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Myös ajoittain on järjestetty esim. peruskouluopetusta ja atk-taitojen opettelua ulkopuolisen opettajan ohjaamana. Hengellistä puoltakaan ei ole unohdettu, sillä sunnuntaisin vankilan kirkossa toimivat vapaaehtoiset seurakuntalaiset vetäen hartaushetkiä ja raamattupiiri kokoontuu kerran kahdessa viikossa.

Ryhmätoiminnan kirjo on Turun vankilassa suuri, mutta ongelmallista on vankien osallistuminen toimintaan. Suljettujen/eristysosastojen vankien statukset muodostuvat usein esteeksi heidän osallistumiseensa ryhmätoimintaan. Suurimmalla osalla vangeista on ongelmia nimenomaan toisten vankien kanssa, jolloin yksilötoiminta on ainoa toimintamuoto, johon he voivat osallistua (Mohell, U. & Pajujoja, J. 2006, 98.).

4.2.2 Yksilötoiminta

Osa vangeista ei sopeudu ryhmätoimintaan tai toiminnan luonne vaatii yksin toimimista. Turun vankilassa on mahdollisuus ns. selliopiskeluun, jolloin vankilan opinto-ohjaajat toimivat yhteistyössä vangin opiskelun onnistumiselle. Selliopiskeluna on toteutettu pääasiassa peruskoulu- sekä lukio-opintoja. Yksinään opiskelu sellissä on erittäin vaativaa, eikä se lukeudu vankilan himotuimpiin yksilötoimintoihin. Vangeilla ei ole myöskään oikeutta käyttää sellissään tietotekniikkaa, joten tehtävien ja kokeiden kirjoittaminen käsin ei todellakaan houkuta. Lähes kaikki tieto saadaan nykypäivänä tietotekniikan avulla, joten sellissä opiskelevan on turvauduttava pelkästään kirjoihin,

eikä se vastaa tämän päivän opiskelumenetelmiä. Vankilan opinto-ohjaajien resurssit eivät myöskään riitä esim. tukiopetuksen antamiseen.

Lähes puolet vangeista ovat moniongelmaisia ja heillä on usein sekä päihde- että mielenterveysdiagnoosi. (Luukkala, J. 2007, 8.) Terveystieteiden palvelut kuten psykiatrin ja psykologin kanssa käydyt yksilökeskustelut ovat vankien keskuudessa haluttuja. Eristysosastojen vangit viettävät suurimman osan ajastaan lukittujen ovien takana, mikä osaltaan myötävaikuttaa ahdistukseen ja pelkoihin. Sosiaalista kanssakäymistä muiden vankien kanssa ei juurikaan ole, jolloin keskustelut henkilökunnan kanssa tai puhelut ja kirjeet läheisille ovat ainoa keino ylläpitää suhteita ulkopuoliseen maailmaan. Osa kuntoutusohjelmista on suunnattu toteutettavaksi ainoastaan yksilökuntoutuksena. Tätä kuntoutusmuotoa suositetaan nimenomaan suljetun osaston vangeille, mutta rajalliset resurssit huomioon ottaen, tätä ei pystytä toteuttamaan läheskään kaikille halukkaille.

Yksilötyötä vankilassa tekevät myös pastori ja sosiaalityöntekijät. Vangilla on mahdollisuus päästä pastorin puheille esim. rippikoulun tai avioliiton solmimisen järjestämiseksi. Pastori on myös tukena vankeja kohdanneissa tragedioissa ja hän järjestää myös eri vankiloissa olevien avioparien tai sukulaisten välisiä tapaamisia. Pastorin toimenkuvaan liittyy vahvasti vankilassa tehtävä perhetyö, mikä on myös yksi tärkeimmistä sosiaali-ohjaajien töistä. Turun vankila on suljettu vankila, joka tarkoittaa erittäin laitospaikkaa olosuhteita suljetussa ympäristössä. Vanki on vankilassa vapautensa menettäneenä, jolloin perheen ja läheisten merkitys kärjistyy. Eristysosastolla eläminen tarkoittaa vieläkin tiukempia sääntöjä ja määräyksiä kuin muilla vankilan osastoilla. Sosiaalityöntekijät tekevät katkeamatonta työtä vankien ja heidän läheistensä välillä. He toimivat yhteistyössä myös siviilin toimijoihin ja ovat näin erittäin tärkeä linkki vankien ja heidän tukiverkostojensa välillä.

4.3 Vapaa-ajan toiminta vankilassa

Vangin vapaa-ajan toiminnoista säädetään vankeuslaissa. Vankilalla on velvollisuus järjestää erilaisia vapaa-ajan toimintoja, joilla tarkoitetaan liikuntaa, askartelua, opis-

kelua, taide- ja kulttuuritoimintaa, kurssi- ja keskustelutilaisuuksia sekä muuta ajanvietetoimintaa. Järjestämisestä voi huolehtia myös vankilan ulkopuolinen toimija, kuten Suomen Punainen Risti sekä AA- ja NA-toiminnan järjestäjät. (Mohell, U. & Paajuja, J. 2006, 122.) Vangeille on annettava tilaisuus toiminnan suunnitteluun ja heidän tulee saada myös ohjausta harrastustoiminnassa. Osallistumista vapaa-ajan toimintaan voidaan kieltää tai rajata, jos vanki on sijoitettu varmuus- tai sopimusosastolle, hän suorittaa yksinäisyysrangaistusta/kurinpitorangaistusta tai on päihtynyt, häiritsee toimintaa tai vaarantaa vankilan järjestystä/turvallisuutta. (Vankeuslaki 11 luku.)

Turun vankilassa vankien vapaa-ajan toiminta on pitkälti liikunnallista. Punttisali ja erilaiset pelit, kuten jalkapallo, biljardi ja pingis ovat laitoksessa suosituimpia. Turun vankila on Suomen uusin ja vankien toimintamahdollisuuksiin on panostettu. Vankilassa on monta kuntosalia sekä hyvin varusteltu palloilusali sisätiloissa. Ulkoilupihoilla on monia välineitä liikunnan harrastamiseen. Osa toiminnoista on vankien välistä aktiviteettia, mutta osa myös ohjattua. Esim. erittäin suurta suosiota on saanut jokavuotiset vankien väliset urheilukilpailut, jotka järjestetään juhannusaattona, liikunnanohjaajien toimesta. Lajeina ovat jo perinteeksi muodostuneet ”korin- ja saappaanheitto” sekä ”pakoon juoksu” ja ”maratoonit”.

Tuv:ssa harrastustoimintaan kuuluu ohjattuja kursseja kuten kädentaitojen toimintaa, puuaskartelua sekä musiikin opetusta. Myös ulkopuoliset toimijat opettavat arkielämän taitoja kuten ruuan valmistusta ja siivoustaitoja. Toimintojen tarjonta on kattavaa (liite 3), mutta rangaistuksen pituus, vangin sijoittuminen vankilan sisällä sekä heidän omat kiinnostuksen kohteensa asettavat usein rajoitteita toimintojen toteutumiselle.

4.4 Toiminta Turun vankilan osastoilla

Vankilan sisällä voi olla sekä valvonnan asteeltaan että toiminnoiltaan erilaisia osastoja. Osastolle sijoittamisen yhteydessä on huomioitava vangin rangaistusajan suunnitelma, yksilölliset ominaisuudet sekä ikä ja sukupuoli. Sijoittamisessa tulee huomioida vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä vangin turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen. Alaikäinen (alle 18-vuotias) vanki on asutettava erilleen

aikuisista vangeista, jollei hänen oma etunsa muuta vaadi. Mikäli vangilla on perusteltu syy yksin asumiseen tai hän perustellusti kokee henkilökohtaisen turvallisuutensa olevan uhattuna, hänelle on varattava pyynnöstä mahdollisuus asua kokonaan tai osittain erillään muista vangeista. (Vankeuslaki 23.9.2005/767 5 luku.)

Tutkintavankeudella tarkoitetaan aikaa, jonka rikoksesta epäilty on vangittuna rikoksen takia ennen täytäntöönpanokelpoista tai lainvoimaista tuomiota. Tutkintavankeuden tarkoituksena on ennen kaikkea turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistusten täytäntöönpano. Tutkintavanki (tv) on sijoitettava erilleen kuin rangaistusta suorittavat vangit. Erilleen sijoittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos tv sitä toimintoihin osallistumista varten pyytää taikka jos poikkeaminen on välttämätöntä muiden vankien, tutkintavankien tai henkilökunnan turvallisuuden takaamiseksi. Sijoittamisesta voidaan poiketa myös laitoksen järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottava tv voidaan hänen omalla suostumuksellaan sijoittaa samalle osastolle rangaistusvankien kanssa, jollei sijoittaminen vaaranna tutkintavankeuden tarkoitusta. Alaikäinen tv on pidettävä erillään aikuisista tutkintavangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi. Naiset ja miehet on pidettävä erillään. (Tutkintavankeuslaki 23.9.2005/768 3 luku.)

4.4.1 Turun vankilan osastointi

Turun vankila on 255-paikkainen suljettu vankila. Sinne sijoitetaan vankeusvankeja ensikertaisista elinkautisiin sekä lisäksi sakko- ja tutkintavankeja. Nykyiset vankilarakennukset käyttöön otettiin syyskuussa 2007. Toukokuussa 2019 (vankilukutilasto 16.5.2019) Turun vankilaan oli sijoitettuna yhteensä 268 vankia, joista 224 oli miehiä ja 44 naisia. Valvotussa koevapaudessa oli kolme miestä sekä yksi nainen. Vangeista vankeusvankeja oli 192, sakkovankeja 7 ja tutkintavankeja 69. Alaikäisiä vankeja oli tuolloin kaksi. Maaliskuussa 2020 kirjavahvuus Turun vankilassa oli 299, joista vankilassa paikallaolijoita oli 278. Tutkintavankeja oli tuolloin 87, heistä naisia 10. Tutkintavankien määrä oli kasvanut 26 % kymmenen kuukauden aikana (Vankitietojärjestelmä 31.3.2020).

Turun vankila sijoittuu turvallisuusluokituksessa maamme korkeimpaan Riihimäen vankilan lisäksi. Turun vankilassa ns. suljettuja/eristysosastoja miehille on kaksi, jotka ovat jaettu kolmeen eri lohkoon. Osastoilla on yhteensä 100 vankipaikkaa. Kolme lohkoa on jaettu vielä kahteen ryhmään, joilla toiminnot ovat erillään. Näin ollen molemmilla osastoilla on kuusi vankiryhmää, joilla kullakin on oma vankilan johtajan vahvistama päiväjärjestys. Osastoilla saattaa myös olla vankeja, joilla on toiminnat täysin erillään muista. Nämä ovat ns. ”täysin yksin” asennossa, joka tarkoittaa heidän kohdallaan vielä omia päiväjärjestyksiä. Naisvangeille osastoja on yksi, joka on 10 paikainen. Osasto jaetaan myös tarpeen mukaan pienempiin ryhmiin omine päiväjärjestyksineen. Tutkintavankiosastoja on miehille virallisesti yksi, naisille ei yhtään. Miesten osasto jaetaan tarpeen mukaan eri ryhmiin ja naistutkintavangit pidetään erillään muista naisvangeista. Kovat rajoitukset omaavat tutkintavangit asutetaan täysin erillään muista. Rajoitusten laatijana toimii yleensä poliisin tutkinnanjohtaja. Rajoitukset voidaan purkaa joko oikeuden tai poliisin päätöksellä.

4.4.2 Suljettujen osastojen vangit

Suljettujen osastojen vankipaikat ovat maksimikäytössä ja tutkintavankien osalta tehty lakimuutos 1.1.2019 alkaen johti siihen, että tutkintavangeille (miehille) jouduttiin avaamaan lisää paikkoja Turun vankilaan. Lakimuutos koskee aikaa, jonka tutkintavankia voidaan säilyttää poliisin ylläpitämässä säilytystilassa, lyhenee ja sijoittamisen edellytykset tiukentuvat. Tutkintavankia ei 1.1.2019 alkaen saa säilyttää poliisin tilassa 7 vuorokautta pidempää aikaa, ellei siihen ole poikkeuksellisen painavaa, tutkintavangin turvallisuuteen, rikoksen esitutkintaan tai rikoksen selvittämisen turvaamiseen liittyvää syytä. Voimassa olevassa säännöksessä tämä aika on neljä viikkoa. Tämän lakiuudistuksen myötä suljettujen osastojen vankipaikkoja oli lisättävä.

4.4.3 Toimintaan osallistuminen

Vangilla on velvollisuus osallistua vankilan järjestämään toimintaan. Osallistumisvelvollisuudesta voidaan vapauttaa osittain tai kokonaan, jos vangin toimintakyky, terveys tai ikä sitä vaativat. (Mohel, U. & Pajuoja, J. 2006, 96-97.) Tutkintavangeilla ei

ole osallistumisvelvollisuutta, mutta heidän halutessaan palveluita, on vankilan niitä järjestettävä. (Vankeinhoidon koulutuskeskus 2002, 86.) Eurooppalaisen kidutuksen vastaisen komitean (CPT) suosituksissa korostuu vankien aktiivisen toiminnan merkitys. Vankitoiminnot peilaavat yhteiskunnan normikäytäntöjä esim. työssä käyntiä sekä sosiaalisen kanssakäymisen merkitystä. Vankeusaikana pyritään vahvistamaan vangin mahdollisuuksia selviytyä vapaudessa. Vankilassa on mahdollisuus osallistua työ- sekä kuntouttavaan toimintaan sekä vapaa-ajan toimintaan. Toimintatarjonta on monipuolista ja sitä pyritään jatkuvasti kehittämään eri vankiryhmille toimiviksi. Jokaiselle vangille ei pystytä tarjoamaan kaikkia toimintoja, mikä johtuu vankiaineksesta ja heidän sijoittumisestaan vankilan sisällä. Suljettujen/eristysosastojen vangeille järjestettävä toiminta on vankilan haasteellisinta. Resurssit, tilat sekä päiväohjelmat luovat tiukat raamit toimintojen toteuttamiselle. Pyrkimyksenä on kuitenkin tarjota jokaiselle jotain mielekästä ja hyödyllistä tekemistä vankeusaikana.

5 TOIMINTOJEN VAIKUTTAVUUS

Vankien toimintoja alettiin suunnata 1990-luvulta lähtien yhä yksilöllisempään suuntaan. Työtoiminnan rinnalle kehitettiin kuntouttavia toimintoja, koska niiden tarve nousi voimakkaana esille päihdeongelmien kasvaessa sekä vankien alentuneen työkyvyn myötä. (Tyni, S. & Blomster, P. 2012, 623). Suomen vankeinhoidossa on haettu mallia mm. Kanadan, Britannian ja USA:n uusintarikollisuuden vaikuttamistyöstä, jota kutsutaan ”What works”-ajattelumalliksi. Sen keskeisinä tavoitteina on selvittää millaiset toiminnot, ohjelmat sekä kuntoutusmenetelmät toimivat uusintarikollisuuden ehkäisemisessä (Lavikkala, R. & Linderborg, H. 2011, 94-96.). Yhdysvaltalaisen Robert Martinsonin (1974) mukaan siihenastisilla toimenpiteillä ei ollut suurtakaan vaikuttavuutta uusintarikollisuuteen ja lopulta heräteltiin jo vaihtoehtoa, ettei mikään toimisi.

Sittemmin monien tutkimusten avulla mielipiteet ovat kallistuneet vangin kuntoutumisen kannalle. Meta-analyysin (monien samaa aihetta käsittelevien tutkimustulosten yhdistäminen luotettavien ja laajempien tulosten saavuttamiseksi) avulla ajattelumallien kirjoja kyettiin laajentamaan ja esim. What Works-ajattelu on saanut rinnalleen

muita ajattelumalleja kuten RNR- mallin (riski, tarve ja vastaavuus) sekä GLM- mallin (hyvän elämän malli). Näiden mallien avulla pyritään vaikuttamaan syvemmin rikoksentekijään, poissulkemaan riskit syyllystyä uusiin rikoksiin, vahvistamaan tukiverkoston vaikuttavuutta rikoksettomaan elämäntapaan sekä kohdistamaan vangille juuri hänen tarpeitaan vaativia toimenpiteitä. (Lavikkala, R. & Linderborg, H. 2011, 94-96.) GLM- mallissa voidaan hyväksikäyttää RNR-mallin vahvuuksia, mutta se keskittyy enemmän vangin omaan muutosmotivaatioon sekä tulevaisuuden suunnitelmiin. Sanaansa mukaisesti tavoitteena on: ”Hyvän elämän malli”, ilman uusintarikollisuutta. (Tyni, S. & Blomster, P. 2012, 623.) Lavikkala & Linderborg esittävät myös mahdollisuutta palata vanhoihin vaihtoehtoihin, kuten työtoimintaan ja sosiaalityöhön. Esiin ovat nousseet jopa kerettiläiset ajatukset, jotka vastustavat leimaavia sekä ihmisen kohtaloon pohjautuvia riskiarviointeja ja tämän takia ehdotetaan paluuta ns. ”kaikki toimii” – ajattelumalliin. Punaisena lankana tässä ajattelumallissa ovat ikääntymisen ja muun kasvun kautta tapahtuva rikollisen käyttäytymisen väheneminen.

5.1 Toimintojen vaikutus vankien hyvinvointiin vankeusaikana

Vankilaolot poikkeavat siviilistä suuresti. Vanki joutuu laitosisoloihin ja hänet eristetään siviilin verkostoista, yhteisöistä ja omasta perheestään. Vankilaan joutuaan vangin yhteydenpitoa rajoitetaan, valvotaan ja kontrolloidaan. Suljetuilla osastoilla säännöt ja kontrolli ovat muita vankiosastoja tiukempia. Vankistatuksensa myötä vangit on jaettu erittäin pieniin ryhmiin, ja osa heistä suorittaa rangaistustaan täysin yksin. Toimintojen merkitys kasvaa näin suljetuissa oloissa jo pelkän mielenterveyden ylläpitämiseksi. Vankien omana huolenaiheena onkin usein, miten he saavat pidettyä ”päänsä kasassa”, kun on liikaa aikaa miettiä asioita. (Heinonen, A. 1998, 89.)

Osaston toiminnat sekä vapaa-ajan toiminnot ovat ainoa keino ylläpitää sosiaalisia suhteita eristysosastolla. Toimintoja on myös erittäin niukasti tarjolla suljettujen osastojen vangeille, koska niiden järjestäminen usealle pienelle ryhmälle tai osittain yksilötyönä on vankilan henkilökuntaresursseilla vaikeaa. Vankilan tilat ovat myös rajalliset, joka osaltaan hankaloittaa pienryhmien toimintaa. Työtoimintaa ei näillä osastoilla ole tarjolla missään muodossa, eikä itsenäinen opiskelukaan sytytä suljettujen

osastojen vankeja. Toisaalta, koska toimintojen vaikutus on koettu vankilassa positii-visiksi sekä laitoksen turvallisuuden että vankien oman hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta, tulisi niiden kehittämis- ja lisäämistarpeeseen kiinnittää jatkuvaa huomiota. Toimintojen suunnittelussa on myös huomioitavaa vangin tuomion pituus, mahdolliset aikaa vievät tutkimukset (esim. mielentilatutkimus) ja hoitojaksot sekä oikeuskäsittelyt, jotka voivat hankaloittaa tai estää toimintaan osallistumisen.

5.2 Toimintojen jatkumo ja koevapaus

Laki valvotusta koevapaudesta astui voimaan 1.1.2014. Valvottu koevapaus tarkoittaa sitä, että tuomittu voidaan päästää koeluonteisesti vapauteen aikaisintaan kuusi kuukautta ennen säännönmukaista ehdonalaista vapauttamista valvonnan alaisena. Koevapauden tarkoituksena on edistää tuomitun hallittua ja suunnitelmallista vapauttamista ja sijoittumista yhteiskuntaan. (Rikosseuraamuslaitoksen tiedotearkisto 30.12.2013) Valvottu koevapaus kuuluu vankien asteittaiseen vapautumisjärjestelmään ja sen tehtävänä on totutella siviilielämään vankilan teknisten laitteiden valvomana. Koevapauden valmistelu aloitetaan vankilassa joko vangin omasta pyynnöstä tai henkilökunnan suosituksesta. Valvotun koevapauden taustalla on asteittaisen vapautumisen (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011–2020) tavoite, jolla pyritään edistämään vapautuvien vankien paluuta yhteiskuntaan. Valvotussa koevapaudessa yhdistyy rankaiseminen, humanistiset ja kuntouttavat näkökulmat sekä managerialistiselle ajattelulle ominainen tehokas riskien hallinta ja päämäärien ja keinojen yksiselitteisyys. Valvotun koevapauden avulla pyritään taloudelliseen säästöön ja vankiluvun vähentämiseen, mutta toisaalta sen taustalla on myös pyrkimys uusintarikollisuuden vähentämiseen, suunnitelmallisen ja ennustettavan rangaistusten täytäntöönpanoon ja vapautumiseen sekä yhteiskuntaan integroitumiseen. (Mäkipää, L. 2010, 3–16.)

Vankilan henkilökunta tekee saumatonta yhteistyötä siviilin puolelle, jottei vankeus-aikainen toiminta pääty vapautumiseen. Valvottu koevapaus on hyvä esimerkki vankilan henkilökunnan verkostoitumisesta yhteiskunnan toimijoiden kanssa. Usein vangin kuntoutus- ja tuentarve ei lakkaa vankeusajan suorittamiseen, vaan hän on riippu-

vainen tuesta myös siviilissä. Vapautuvan vangin asunnon ja työtoiminnan turvaamiseksi on prosessi aloitettava jo hyvissä ajoin ennen vapautumista. Vankeja autetaan juoksevien asioiden, kuten henkilökortin, pankkiasioden ja erilaisten tukien hakemisessa. Monella vangilla on yhteys siviiliin täysin katkennut, jolloin he tarvitsevat tukitoimia kyetäkseen palaamaan ja toimimaan yhteiskunnan jäseninä.

6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN JA TAVOITTEET

Tutkimuksen kohteena olivat Turun vankilan eristys-/suljettujen osastojen vankitoiminnot. Toimintojen pyrkimyksenä on kuntouttaa vangeista yhteiskunnan veronmaksajia. Tutkimukseen osallistuivat Turun vankilan eristys-/suljettujen osastojen kaikki vangit. Tavoitteena on selvittää mitä toimintoja vankilassa tulisi tarjota ja kehittää, jotta ne edistäisivät vankien hyvinvointia tuomion aikana sekä tukisivat heidän integroitumistaan yhteiskuntaan vapautumisen jälkeen. Tutkimuksen lähtökohtana on käsitellä toimintoja nimenomaan vankien näkökulmasta. Mitä he haluavat sekä mitkä asiat he kokevat tärkeiksi vankeusaikana. Tutkimuksessa selvitetään heidän näkemyksiään kuntouttavasta vankeusrangaistuksen suorittamisesta. Vankitoiminnoista on tehty monia tutkimuksia ja niiden pohjalta on kehitelty erilaisia toimintaohjelmia vangeille. Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää mikä siis vankien mielestä toimii ja mikä ei?

6.1 Tutkimuksen tavoite ja toteutus

Määrällisen tutkimuksen ideana on, että vastaajien määrä on suuri. Määrällisen tutkimuksen avulla pyritään esim. selittämään, kartoittamaan, uudistamaan tai täsmennettään aiempia teorioita. Selittävän tutkimuksen keinoin tutkija kykenee antamaan tutkittuun asiasta perusteltua lisätietoa tai niiden taustalla vaikuttavia syitä. Selityksen tavoitteena on tehdä tutkittu asia aiempaa selvemmäksi tai ymmärrettävämmäksi. Selittävän tutkimuksen avulla pyritään esittämään asioiden välisiä syy–seuraussuhteita. Selitettävän tutkimuksen avulla pyritään selvittämään, miten esimerkiksi toiminnat, mielipiteet, asenteet tai käsitykset eroavat tai liittyvät toisiinsa. (Vilka 2007, 17-25.)

Kysymyslomakkeessa oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Lomakkeen laadinnassa päädyin tähän ratkaisuun, koska strukturoitujen kysymysten avulla arvelin saavani selkeät vastaukset olennaisina pitämiini asioihin (esim. sukupuoli, ikä ja tuomion pituus) analysointia ja vertailua varten. Avoimien kysymysten avulla tavoittelin syventäviä ja täydentäviä näkökulmia sekä mielipiteitä, joita tutkijana pidin erityisen arvokkaina toimintojen kehittämisen kannalta. Pidin myös tärkeänä, ettei kyselystä tulisi liian pitkä ja monimutkainen, koska tuolloin useampi henkilö saattaisi jättää vastaamatta siihen sen työläyden johdosta.

Kysymyslomake oli kolmen sivun mittainen ja se jaettiin saatekirjeineen kaikille Turun vankilan eristysosastoilla paikalla olleille vangeille. Vastausajan pituus oli kaikilla sama ja kysely palautettiin henkilökunnalle anonyymisti suljetussa kirjekuoressa.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Päädyin toteuttamaan tutkimuksessani määrällistä lähestymistapaa. Määrällisessä tutkimustavassa aineiston keräämistapana käytetään tavallisesti kyselykaavaketta (Vilka, H. 2015, 94.). Kyselyä voidaan pitää vakioituna, sillä kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään samat asiat täsmälleen samalla tavalla (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005, 182). Vangeille jaetuissa kyselykaavakkeissa oli sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Avoimiin kysymyksiin keräsin tietoa vankien arvoista, haluista sekä uskomuksista. Suljetuilla kysymyksillä taas tavoittelin mahdollisia samansuuntaisia vastauksia, joiden avulla kyettäisiin toteuttamaan esim. vankien ryhmätoimintaa. Kyselyt tein tarkoituksella erittäin selkeiksi, jotta saisin vastauksista mahdollisimman paljon irti. Aiempien vankikyselyiden pohjalta tiedän, että yksinkertaisuus ja selkeys motivoivat vankia aktiivisempaan vastaamiseen kuin vaikealukuiset ja monimutkaiset kysymykset. Vastaukset annettiin anonyymisti. Toimintojen kehittämisen sekä kyselytulosten analysoimisen helpottamiseksi jaottelin vangit sukupuolen, vankeuslajin sekä tuomion pituuden mukaan.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen avainkysymykseksi nousee luotettavuus. Jokaisessa tutkimuksessa tulisi tavoitella mahdollisimman hyvää vastaavuutta tulosten ja todellisuuden välillä.

Luotettavuutta voivat tutkimuksen aikana heikentää monet eri asiat, kuten vastaajan omat kokemukset, asenteet sekä ymmärrys kysytyyn asiaan. (Vilka 2015, 194.) Vilkan mukaan määrällisen tutkimuksen arvioinnissa pätevyys ja luotettavuus muodostavat yhdessä kokonaisluotettavuuden. Kun tutkimuksen osallistujat edustavat perusjoukkoa ja satunnaisuutta (esim. väärinymmärrys vastaajan ja tutkijan välillä) esiintyy mittaamisessa mahdollisimman vähän, voidaan tutkimuksen kokonaisluotettavuutta pitää hyvänä (Heikkilä 2004, 185.).

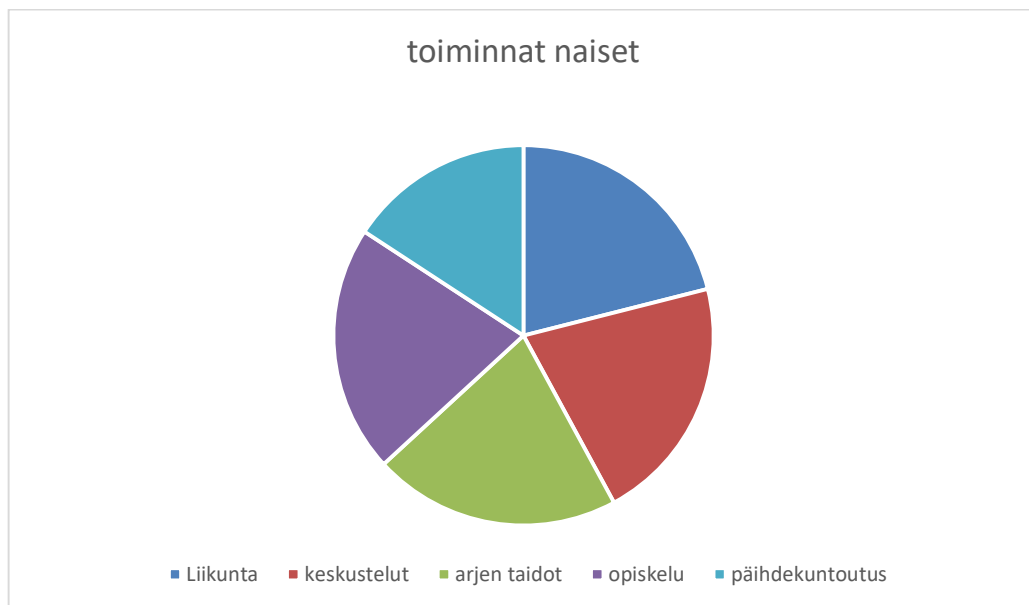
Etiikalla tarkoitetaan ihmisten moraalista käyttäytymistä sekä sen perusteita koskevaa tutkimusta. Ihminen toimii eettisesti oikein sen jälkeen, kun hän on punninnut tekonsa merkitystä ja seuraamuksia, päätyen johtopäätökseen onko teko oikein vain väärin. (Mäkinen 2006, 11.) Vilkan mukaan tutkimusetiikka on hyvän tieteellisen käytännön noudattamista. Tutkimusetiikkaan sitoutuneet tutkijat lähtevät liikkeelle tutkimuseettisestä keskustelusta ja päätyvät lopulta siihen takaisin, riippumatta tutkimuksen paikasta, tutkittavasta asiasta taikka tutkijan omasta koulutuksesta. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen sitoo jokaista tutkimuksen tekijää samalla tavalla.

7 TUTKIMUSAINIESTON PURKU JA TULOKSET

Vankikysely toteutettiin loka- marraskuussa 2019 (liite 2). Kyselyt jaettiin vangeille henkilökohtaisesti ja vastausajaksi annettiin viikko. Suljetuilla osastoilla oli kyseisenä päivänä yhteensä 86 vankia (81 miestä ja 5 naista). Vastauksia annettiin 61, joista 51 oli asianmukaisesti täytetty. Hylätyt vastaukset olivat joko palautettu tyhjinä tai muuten analysointikelvottomia. Vastauksissa oli käytetty asiatonta kieltä tai ne eivät sisältäneen vastanneet yhteenkään kyselyssä esitettyyn kysymykseen. Osa hylätyistä kyselyistä oli palautettu revittynä, eikä niihin oltu vastattu mitään. Naisvankien vastausprosentti oli 100 ja miesten 57. Tulokset esitetään sekä graafisesti että selittämällä. Graafinen esittäminen tarkoittaa laadullisen aineiston tiivistämistä mahdollisimman pelkistettyyn ja havainnolliseen muotoon (Aaltola & Valli 2001: 81).

7.1 Naisvangit

Naisvangeista yli kahden vuoden tuomiota suorittaa 80%, loput 20% on tutkintavankeja. Kaikki naisvangit olivat sitä mieltä, että sellien ovet ovat liian vähän auki vuorokauden aikana. Kaikki vangit olivat myös yhtä mieltä siitä, että vankitoimintoja osastolla on liian vähän. Kaikki naisvangit toivoivat lisää sekä yksilö- että ryhmätoimintoja. Toimintojen halukkuus jakautui tasaisesti kaikkien osa-alueiden kesken. Naisvankien näkökulmasta päätellen he pitävät niin liikuntaa, kuntoutusta kuin ohjelma-toimintaa lähes yhtä tärkeänä.

Kuva 1. Naisvankien halukkuus vankitoimintoihin.

Liikunnallista aktiivisuutta haluttiin kesäaikaisten ulkoiluajkojen pidentämisellä, punttisalikäyntien sekä palloiluvuorojen lisäämisellä. Naisten omia kommentteja:

” Toinen ulkoilu kesäaikaan olis kiva.”

” Palloiluvuoron palauttaminen olis kivaa.”

” Punttisali vois olla useammin.”

”Kuntopyörä osastolle olis kiva.”

Yli puolet naisista haluaisi enemmän hengellistä ohjelmaa. He toivoivat ulkopuolisten ohjaamaa keskustelua, kuten Raamatun tulkintaa ja kristinuskon oppia.

Naisvankien toiveissa olivat keskusteluryhmät, joissa aiheena olisivat esim. lähisuhdeväkivalta. Vangin sanomaa:

”Ois hienoo puhuu jollekin asiantuntijalle, jos haluas niinku mieltii onks oikee ottaa turpaan suhteessa.”

”Haluaisin keskustella lähisuhdeväkivallasta, miten siihen pitää suhtautua”.

”Jos puoliso on tosi dominoiva, pitäiskö suhteesta vaan lähtee vai alistua?”

”Miten lapset reagoivat, jos äitiä alistetaan?”

Myös arjesta selviytyminen koettiin todella haasteelliseksi. Vastauksissa nousi esiin pelko jokapäiväisten asioiden kuten terveydenhuollon ja yhteiskunnan tukitoimien hoitamisesta. Vankien sanomaa:

”Ois tosi tärkeätä saada tukitoimet, kuten asuminen ja tuet järjestettyyn. Kuitenkin tuomio on ollu niin pitkä, et oon tippunu yhteiskunnan rattaista kokonaan. Itensä koaminen ei oo helppoo, ainakaan jos ei saa mitään tukee.”

”Miten asiat sit siviilissä hoituu, kun on ollu pitkään kiinni, eikä oikean tunne ketään siellä? Täällä vankilassa on tutut henkilöt, ku hoitaa mun asioita.”

”Ei siellä taida oikein noi rutinalaput tuoda tulosta.”

”Tulevaa tässä mietin, oiskohan mahdollista suorittaa hygieniapassi vankeusaikana? Siitä olis mun mielestä hyötyä siviilissä.”

Vankilan sisällä tapahtuvista toiminnoista kirjastokäyntejä toivottiin lisää sekä sellin ulkopuolista aikaa mahdollistamaan esim. kokkausta ja muiden vankien kanssa käytävää sosiaalista kanssakäymistä. Myös askartelu/käsityökerho oli kaivattujen toimintojen listalla.

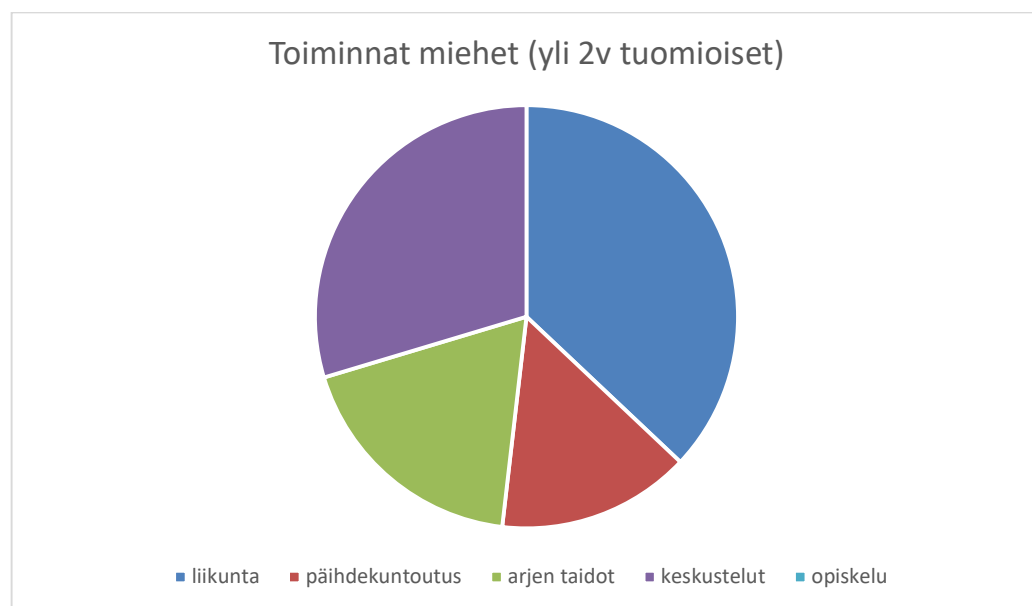
Kyselyyn vastanneista 80% suorittaa yli kahden vuoden tuomiota. He tuovat esille huolensa ”yhteiskunnassa pärjäämisestä” vapautumisen jälkeen. Oma- ja perheen toimeentulo aiheutti kovaa huolta vastaajissa. Opiskelu ja ammattiin valmistuminen kiinnosti, mutta toisaalta koettiin vahvaa alemmuudentunnetta omiin taitoihin ja vahvuuksiin. Vankien mietintöjä: ”Pääsenkö enää ikinä töihin ja mitä mä osaan edes tehdä?” sekä ” Mitä tänä päivänä pitäis opiskella ja miten mä edes osaan?”. Yli kahden vuoden tuomiota suorittavien naisten mielestä vankeusaikana olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota jokapäiväisen elämän sujumiseen. Arkiaskareet, kuten henkilökohtainen hygienia, siivous ja ruuanlaitto herättivät huolta vastaajissa. Yli puolet naisista olivat huolissaan myös syrjäytymisestä sekä mainitsivat yksinäisyyden pelon, jonka he yhdistivät vahvasti vankilassaolon leimaan. Huoli perheestä sekä läheisistä koettiin myös

ahdistavaksi. Muutamassa vastauksessa pohdittiin myös tukiverkoston jaksamista. Riittääkö muiden tuki tuomion loppuun ja saako tukea vielä siviilin puolella.

Tutkintavankien vastaukset myötäilivät toimintojen osalta pitkälti vankeusvankien mielipiteitä, liittyen siihen, että kyselyhetkellä heillä päti vankiosastolla sama johtajan vahvistama päiväjärjestys. Huolenaiheeksi nousi hämmentävä epätietoisuus, koska tietoa tuomiosta tai vapautteen pääsystä ei vielä ollut.

7.2 Yli kahden vuoden tuomioiset miehet

Miespuolisista vastaajista 53% suorittaa yli kahden vuoden tuomiota. Tuloksista ilmenee, että liikunta ja erilaiset keskustelut koettiin tärkeimmiksi toiminnoiksi vankeusrangaistuksen aikana. Arjen taidot sekä päihdekuntoutus mainittiin myös hieman muita mitättömämpänä, niitä kuitenkin unohtamatta. Opiskelun merkitystä ei koettu tässä ryhmässä tärkeäksi, eikä sitä kaivannut kukaan vastaajista.

Kuva 2. Miesvankien (yli 2v tuomioisten) halukkuus vankitoimintoihin.

Yli kahden vuoden tuomiota suorittavat miehet olivat vahvasti fyysisen kuntoutuksen kannalla. Kaikki 22 vastannutta vankia toivoivat lisää liikuntaa, erityisesti punttisa-
liaika koettiin liian vähäiseksi. Salille toivottiin myös opastusta laitteiden käyttöön.

Vankien kommentteja:

”Ohjaaja saliin antamaan ohjeita ja vinkkejä.”

”Jos punttisalille saisi liikunnanohjaajan, joka opastaisi kädestä pitäen, miten toimi-
taan eri paineilmalaitteissa oikein, kun ei ole sitä ensimmäistäkään kertaa ollut sitä
opasta mukana.”

”Liikunta auttaa, ettei masennu sellissä.”

”Kuntosalipuoli on niin heikko.”

Kritiikkiä vankien keskuudessa aiheuttivat myös palloilusali vuorot. Ne ovat merkat-
tuina johtajan vahvistamaan päiväjärjestykseen, mutta syystä tai toisesta ovat vangin
kertoman mukaan toistuvasti peruttu. Palloilusali vuorot koettiin vankien keskuudessa
todella tärkeiksi, eikä niiden peruuntumisia katsottu hyvällä eteenkään ilman minkään-
laista selvitystä asiasta. Vankien kertomaa:

”Asiat menee kuten päiväjärjestyksessä lukee, kellon tarkasti. Nyt sitä ei noudateta
ollenkaan.”

”Palloilu liian harvoin ja siinä aikataulussa pysyminen todella huonoa.”

”Palloilu on nyt kaksi kertaa jäänyt väliin. Jos palloilu joudutaan perumaan, olisi hyvä
olla jotain muuta tilalla.”

”Palloilu olisi joka kolmas viikko, mut sekin järjestetään vain satunnaisesti. Esim.
viime viikolla peruttiin ilman mitään syytä.”

Liikunnan rinnalle lähes yhtä tärkeäksi koettiin keskustelut. Vastaajista kaksi toivoi
ryhmässä tapahtuvaa keskustelua, loput kaipaivat sekä yksilö- että ryhmäkeskuste-
lujä. Keskustelujen aiheitoiveet vaihtelivat Jumalasta ruuanlaittoon, mutta tärkeim-
mäksi nousivat siviiliin valmentavat tukitoimet. Vankeja ahdisti epätietoisuus tulevai-
suudesta vankeustuomion jälkeen sekä ajatus siitä, että päätyy takaisin samoihin van-
hoihin kuvioihin toisin sanoen rikollisen elämäntavan jatkaminen. Vastauksista nousi
esille, että nimenomaan keskustelut pastorin/hengellisen henkilön kanssa, vertaistuki-
ryhmät, mahdollisuus omaisten/tukihenkilöiden yhteydenpitoon sekä muiden tukea
antavien henkilöiden kanssa auttaisi henkisen terveyden ylläpitoon vankeusaikana.
Ryhmäkeskustelut rikastuttaisivat sosiaalista kanssakäymistä muiden ihmisten kanssa,

joka tällä hetkellä koettiin lähes mitättömäksi. Kirjastotoiminnasta toivottiin myös aktiivisempaa (vastaaja maininnut käynnit joka 6 vko). Vankien kertomaa:

”Ryhmäkeskustelua esim. miten ja kuinka alkaa elämään vapaudessa?”

”Meilt on jo viety vapaus, miks täällä viel pidetään mahdollisimman erossa muista.”

”Voisi henkilökunta auttaa esim. asunnon hakemisessa.”

”Enemmän sosiaalista toimintaa.”

”Kokkausta ja vaikka askartelua/korujen tekoa, muissakin vankiloissa on.”

Liki kolmannes vastaajista mainitsi myös päihdekuntoutuksen ja arjen taitojen tärkeyden. Arjen taidoista nostettiin esille tietotekniikan suureneva rooli yhteiskunnassamme, jonka rattaista vangit kokivat pudonneensa täysin vankilassa oloaikanaan. Arjen taitoihin peilattiin myös virastoissa asioimiseen, kuten työnhakuun sekä erilaisten tukitoimien saamiseen. Tähän kategoriaan oli nostettu myös omaisten ja läheisten yhteydenpidot. Osaston soittomahdollisuuksia pidettiin puutteellisina eli liian vähäisinä. Viikonlopun tapaamisaikoihin toivottiin pidennyksiä ja ajankohtiin toivottiin muutoksia (Turun vankilan viikonlopputapaamiset ovat ns. kiinteällä tapaamisajalla, joka määräytyy vangin asumisosaston/-rakennuksen mukaan, la-su klo. 09:00-13:00 välisenä aikana ja ne kestävät kerrallaan 45 min.). Ruuanlaitto- sekä siivoustaidot koettiin myös puutteelliseksi. Päihdekuntoutuksen tarve tiedostettiin, mutta asiaa ei vastauksissa avattu sen enempää. Mainintana päihdekuntoutuksen osalta oli vain yksilö- tai ryhmätoimintaa. Vankien kommentteja aiheista:

”Olisi hyvä saada esim. ryhmäkeskusteluissa tietoa TE-toimiston mahdollisuuksista siviilin lähestyessä.”

”Jotain ryhmäkohtaista ohjelmaa kuten kokkausta tai askartelua.”

”Työasioita pitäisi päästä hoitamaan kuten s-postia.”

”Kuntoutukseenkin olen avoin tuomion aikana.”

”Päihdekursseja.”

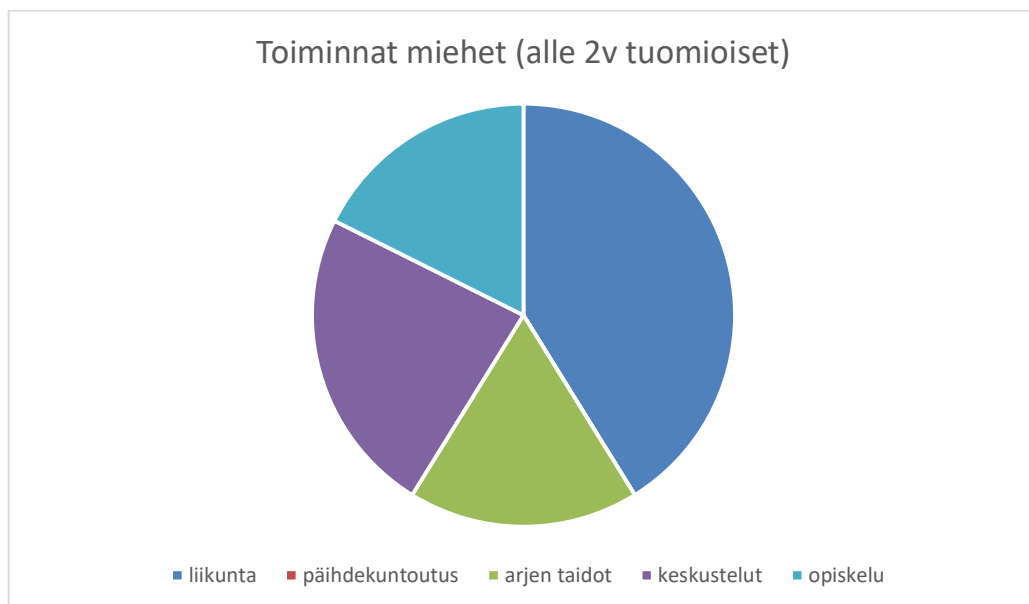
”Useampi kokkaus- ja soittotunti.”

Vaikka yksikään vanki ei ollut maininnut opiskelun halukkuuden lisäämistä vankitoimintoihin, oli siitä avoimiin kysymyksiin otettu kantaa. Muutama toivoi mahdollisuutta saattaa päätökseen kesken jääneet opinnot ja osalla oli toiveissa valmistua johonkin ammattiin vankeuden aikana. Turun vankilan eristysosaston opiskelumahdol-

lisuudet oli sisäistetty ns. ”selli”/yksinopiskeluksi ja nämä ammattiin johtavat koulutukset katsottiin realistisiksi ainoastaan, jos tuomion edetessä pääsisi esim. avolaitokseen.

7.3 Alle kahden vuoden tuomiota suorittavat miehet

Alle kahden vuoden tuomiota suorittavia miesvankeja oli 17% vastaajista. Lähes puolet toivoivat lisää liikunnallista aktiiviteettia. Reilu puolet vangeista toivoivat keskusteluja, opiskelua tai arjen taitojen harjaannuttamista vankitoimintoihin. Päihdekuntoutusta ei katsottu tarpeelliseksi tässä vankiryhmässä eikä siitä ollut mitään mainintaa yhdessäkään vastauksessa. Kuntoutustarve mainittiin kahdesti avoimissa kysymyksissä, mutta kuntoutuksen laatua ei oltu avattu sen enempää.

Kuva 3. Miesvankien (alle 2v tuomioisten) halukkuus vankitoimintoihin.

Alle kahden vuoden tuomiota suorittavien miesten toiminnallinen halukkuus kallistui voimakkaasti liikunnan puolelle. Liki puolet vastaajista toivoivat lisää liikuntaa. Punttilivurojen lisääminen, sekä salilla ohjattu/opastettu laitteiden käyttö, löytyvät listan kärjestä. Muutama toivoi myös henkilökohtaisten kuntosaliohjelmien laatimista. Vankien kertomaa:

”Kuntosalilla ei ohjausta, ei opetusta ja kuntopyöräkin on ollut rikki jo pitkään.”

”Palloilu kolmen viikon välein ja jos jää välistä menee taas kolme viikkoa. Ei mitään informaatiota, miksei palloilua ole.”

”Punttitalia ja biljardia enemmän, nykyinen ihan riittämätöntä.”

Arjen taitojen, keskustelujen ja opiskelun katsoivat tarpeelliseksi noin kolmannes vastaajista. Opiskelua ei ollut vastauksissa avattu millään muotoa, mutta arjen toiminnat ja keskustelut liittyivät enemmänkin vankien välisiin sosiaalisiin suhteisiin kuin henkilökunnan ylläpitämään toimintaan. Toiveissa oli sellien pidempi aukioloaika vuorokaudessa, jotta esim. ruuan valmistusta ja kanssakäymistä toisten vankien kanssa voitaisiin ylläpitää. Tosin toivottiin mm. ”kokkauskurssia”, jossa opetettaisiin valmistamaan vankilasta saatavilla olevista raaka-aineista sekä vankilan välineillä valmistettavaa ruokaa, jota voisi sitten vankien kesken kokkailla. Päihdekuntoutusta ei kaivattu lainkaan, eikä siihen viitattu yhdessäkään vastauksessa. Vankien kommentteja:

”Ruokailuaika osastolla liian lyhyt.”

”Aika lailla sama mitä täälläoloaikana harjoittelee, koska siviiliin mennessä varsinkin sosiaaliset kanssakäymiset on ihmeellisen outoja, kun on ollut niin pitkään erossa muusta maailmasta.”

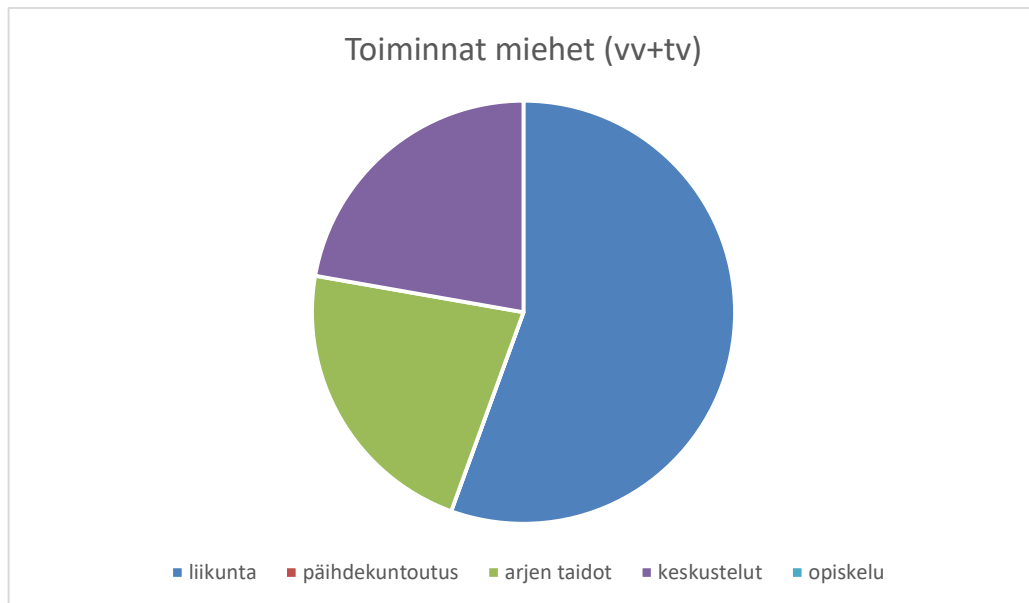
”Ovia auki enemmän, nykyisin joka toinen päivä 1 tunti.”

”Illalla voisi olla ovet auki, jotta pääsisi tekemään iltapalaa.”

7.4 Miesvangit statuksella vankeusvanki+tutkintavanki

Vanki voi olla yhtä aikaa statuksella vankeusvanki (vv) + tutkintavanki (tv), mikä tarkoittaa, että suorittaa vankeustuomiota ja on toisesta rikoksesta samanaikaisesti tutkinnan alaisena. Vastaajista 13% kuului kyseisen kategoriaan. Kaikilla vastaajilla oli suoritettavanaan yli kahden vuoden tuomio, ja sen lisäksi he olivat tutkintavankeja. Näin ollen heidän tuomionsa pituus voi kasvaa tai pysyä ennallaan, riippuen tutkintavankeuden lopputuloksesta.

Kuva 4. Miesvankien (vankeusvanki+tutkintavanki) halukkuus vankitoimintoihin.

Tässäkin vankiryhmässä liikunnan merkitys nousi ylivoimaiseksi ykköseksi vankitoimintojen hierarkiassa. Punttisalia ja ulkoiluja toivottiin lisää, sekä myös jotain liikunnallista aktiiviteettia osastoille. Sellinoviekkojen aukioloaikoja toivottiin pidemmiksi, mutta toisaalta ymmärrettiin, että tutkintavangin statuksella se toisinaan ei ole mahdollista, viitaten esim. tutkinnanjohtajan asettamiin rajoituksiin kuten yhteydenpitorajoitukset. Sellissä ”makaaminen” koettiin masentavaksi, jonka vastapainoksi toivottiin aktiivista toimintaa. Vankien omia kommentteja:

”Punttisalia ja liikuntaa enemmän.”

”Liikuntaa enemmän, esim. palloilua.”

”Liikunta olisi hyvä lisä jaksamiseen.”

”Monelle urheilu on ollut tie rikoksettomaan elämään, kun taas koko ajan kopissa makaileva vanki ajautuu pakkopassivoivan järjestelmän johdosta itsetunnottomaksi ”ajelehtijäksi”, joka ei selviydy kuin vankilassa.”

Vajaa puolet vastaajista kaipasivat arjen taitoja sekä keskusteluja. Arjen taidoista esiin nousivat ruuan valmistus sekä siivous. Näihin taitoihin kaivattiin opastusta ja neuvoja. Lähes kaikki keskusteluja kaivanneet olivat epä tietoisia siitä, mitä vankilalla olisi tarjota heille. Yksi vastaajista toivoi keskusteluja vasta tuomion loppuvaiheessa ja yhdelle vastaajista keskustelut tuntuivat esittävän aika mitätöntä roolia siviiliä silmällä pitäen. Vankien sanomaa:

”Tietoa tukitoimista, opiskelusta ja sosiaalista kanssakäymistä.”

”Tarvitsisi päästä tutustumaan paremmin jossain välissä.”

”Kaikki käy mikä saisi ”makuuttamisen” loppumaan, vankien vaakalaudalla oleva mielenterveys paranisi.”

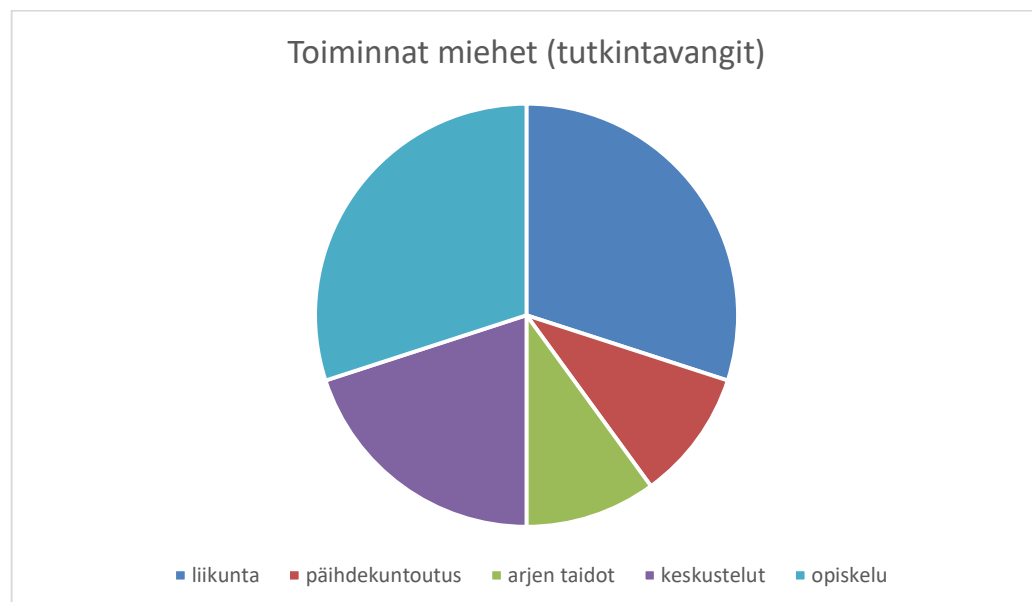
”Asetus on aina vanki-viranomainen, auktoriteettiongelmaiselle huono asetelma.”

”Henkilökunnan tyhjät lupaukset vaikeuttavat asioita.”

Päihdekuntoutus ja opiskelu jäivät taka-alalle näissä vastauksissa. Joitakin viitteitä oli opiskelun suhteen, nimenomaan mainittiin vankien yhteinen opiskelu. Opiskelu miellettiin osin tarpeelliseksi, mutta vankeusaikana sitä ei huomioitu lähes mitenkään. Osa vangeista kertoi omaavansa jo ammatin, joten tarvetta opiskelulle ei katsottu tässä vaiheessa tuomiota olevan. Koettiin myös, että osaston päiväjärjestys tutkintavankiosastolla on niin tiukka huomioon ottaen vankien rajoitukset, ettei sitä kyetä muuttamaan esim. yhteisopiskelun toteuttamiseksi.

7.5 Tutkintavangit (miehet)

Tutkintavankeja (miehiä) oli vastaajista 17%. Vankitoimintahalukkuutta löytyi tässä ryhmässä kaikilta osa-alueilta. Liikunta, opiskelu ja keskustelut kiinnostivat eniten, mutta päihdekuntoutus ja arjen taitojen oppiminen koettiin myös hyödylliseksi.

Kuva 5. Miesvankien (tutkintavangit) halukkuus vankitoimintoihin.

Liikunta ja opiskelu näyttelevät lähes yhtä suurta roolia näiden vastaajien keskuudessa. Kunto- ja palloilusalissa tapahtuvaa toimintaa haluttaisiin nykyistä enemmän. Myös näissä tapahtuvaa ohjausta kaivattiin. Liikunnan vähyyden kompensointiin pyydettiin osastoille esim. soutulaitetta tai kuntopyörää, joita voisi mahdollisuuksien mukaan lainata myös selliin (tässä viitattiin sellien pitkiin kiinni oloaikoihin). Tutkintavangin status rajoituksineen tarkoittaa monelle ajanjaksoa, joka vietetään yksin sellissä. Lähes kaikki vangit toivoivat pääsevänsä kirjastoon ja saavansa mahdollisuuden opiskella. Lukemista ja opiskelua pidettiin tärkeänä ”henkireikänä” jo mielenterveydenkin kannalta. Vankien omia mielipiteitä:

”Palloilua vois olla joka viikko tai edes joka toinen, ulkoilua enemmän.”

”Opiskeluvaihtoehtoja lisää, useampien ammattikuntien materiaalia, edes itseopiskeluun.”

”Punttisali, mahdollisuus opiskella/kehittää itseään, mahdollisuus päästä kirjastoon.”

Tutkintavangit toivoivat myös keskusteluja. Tukea toivottiin asunnon hakemisessa sekä läheisten yhteydenpidossa. Vankilaan joutumisen johdosta koettiin vaikeaksi ottaa yhteyttä läheisiin. Moni koki yhteyden siviiliin olevan täysin poikki sekä katsoi sosiaalisten taitojensa puutteellisuuden vuoksi olevansa täydellisessä umpikujassa. Vankien kommentteja:

”Keskustelua enempi ryhmässä, sosiaaliset taidot häviävät.”

”Ei ole mitään! Eristysvankina... Puhuminen jollekin olis kiva apu.”

”Enemmän tukea yhteydenpitoon lähipiiriin.”

”Asunnon hankinnassa tarvittavaa apua.”

Vajaa neljäsosa vastaajista mainitsi haluavansa päihdekuntoutukseen tai arjentoimintoihin liittyvää toimintaa. Päihdekuntoutus koettiin tarpeelliseksi, mutta sen toimintamuotoa ei eritelty. Arjen toiminnoissa korostuivat sosiaalinen kanssakäyminen muiden vankien kanssa sekä ruuan laitto. Näiden toteutumiseksi toivottiin sellien pidempää aukioloaika. Vankien kommentteja:

”Ovet voisivat/pitäisi olla enemmän auki.”

”Sellien aukioaloajat tällä hetkellä 24h:sta noin 4,5h, uudet vangit ”ensikertalaiset” saaneet saavansa sydämentykytyksiä, paniikkikohtauksia, jotka varmaan johtuvat, kun ympäristö muuttuu noin radikaalisti.”

”Ihmisten sosiaaliset taidot kärsivät, kun ovia pidetään kiinni.”

”Sellissä olo aika 20-22h/vrk ei todellakaan tee kenellekään hyvää, aivan ihmisarvon vastaista.”

Tämä vankiryhmä vastasi avoimiin kysymyksiin kattavammin kuin yksikään muu ryhmä. Heidän vastauksensa olivat perusteltuja ja niissä viitattiin useasti siviilin puolella vaikuttaviin toimijoihin. Heidän vastauksistaan oli luettavissa pelko ja epävarmuus omaa tulevaisuuttaan kohtaan. Vastauksista oli nähtävissä lähiaikainen saapuminen vankilaan ja sitä kautta vankitoimintojen tarpeen keskittäminen omien asioiden hoitoon siviilin puolelle. Tutkintavankien kommentteja:

”Itsellä ollut siviilissä työ, oma asunto ja tiivis lähipiiri, joiden kaikkien ylläpitämisen pilaaminen tuntuu olevan vankilan pääasiallinen tarkoitus.”

”Oleminen liian passiivista, epäkehittävää ja taannuttavaa.”

”Laitostuminen on aivan varmaa.”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyn vastauksista voi tehdä johtopäätöksen, että kaikki Turun vankilan eristys/suljettujen osastojen vangit haluaisivat lisää sekä ohjattua että vapaa-ajan toimintaa vankilassa. Lähes 90% vastaajista toivoivat lisää liikunnallista aktiviteettia. Kuntosali ja ulkoilu näyttelivät vastauksissa suurta roolia ja niitä kaivattiin tuntuvasti lisää.

Pitkäaikaisvangit (tuomio yli kaksi vuotta) toivoivat liikuntaa ja ulkoiluja eniten. Satsaus näytti pitkälti kallistuvan omaan hyvinvointiin vankeustuomion aikana. Heidän vastauksissaan oli huomioitavaa se, että he katsoivat muut toiminnat kuten kuntouksen kuuluvan tulevaisuuteen. Vastauksista oli nähtävissä ”sit vasta joskus”-näkökulma, joka antoi vaikutelman, että nämä vangit siirsivät vaikeammat asiat taka-alalle. He halusivat ulkoilla, keskittyä kunnon kohottamiseen sekä kaipasivat ohjattua liikuntaa kuten joogaa ja rentoutumista. He näkivät asunnon, ammatin ja kuntouttamisen tarpeen

tuomion myöhäisemmässä vaiheessa. Monen vangin vastauksissa tuli esiin kiinnostus esim. päihdekuntousta kohtaan, mutta yleinen kommentti oli: ”Sit vasta joskus, mitä se tässä vaiheessa hyödyttää?”. Kuntoutus koettiin tuomion alkuvaiheessa täysin hyödyttömäksi, koska vankien mielestä heillä ei vankilassa ole päihdeongelmaa eikä tarvetta esim. väkivaltaisen käyttäytymisen muuttamiseen. Vastauksista oli luettavissa erittäin vahva negatiivinen asenne omien rikosten käsittelyyn tai edes niistä puhumiseen. Monilla näytti tuomion tässä vaiheessa olevan tärkeää ainoastaan lihaskunnan kohottaminen, ruuanlaitto sekä kanttiini- ja kirjastokäyntien lisääminen.

Nais- ja miesvankien välillä oli eroa siinä, että naiset nostivat esiin läheistensä merkityksen. He toivoivat lisää tapaamisia sekä monipuolisempaa osallisuutta läheistensä elämään. Naiset kiittelivät kirjaston tarjoamasta lukumahdollisuudesta, jossa saa lukea nauhalle ja nauhat lähetetään eteenpäin omaisille. Myös osastolla järjestettävät toiminnot, kuten rentoutus sekä sellissä kutominen koettiin erittäin tarpeellisiksi. Naisvankien toivelistalta löytyi mm. kynsien lakkausta, leipomista, Joulukoristeiden yms. valmistusta sekä mahdollisuus jalkahoitoihin. Myös erilaisia keskustelupiirejä toivottiin osastolle. Aiheideoina olivat lähisuhdeväkivalta, hygienia sekä terveellinen ravinto.

Alle kahden vuoden tuomiotaan suorittavat miesvangit kokivat suurta huolta asioidensa hoitamiseksi siviiliä silmällä pitäen. Heidän mielestään vankila panostaa liikaa pitkäaikaisvankeihin ja heidän kuntouttamiseensa. Asiaa sivuten oli mainittu pitkät (kuukausia kestävät) kuntoutusohjelmat. Tämän ryhmän mielestä he ovat etulyöntiasemassa, koska heidän tuomionsa on lyhyempi. He katsoivat menevänsä pitkätuomioiden ohi omine ongelmineen. Toimintojen lisäystä kaivattiin terveydenhuollon palveluihin. Hampaat ja näköongelmat sekä lääkitys tulisi saada kuntoon ennen siviiliin pääsyä. Kesken jääneet opiskelut kiinnostivat ja moni toivoi myös atk-taitojen kokenusta selvittääkseen yhteiskunnassa vapautumisen jälkeen. Kuntoutuksen tarvetta ei nähty, vaan vaakakupissa painoivat ns. juoksevien asioiden kuten asunnon, tukien ja lasten asioiden hoito. Vastauksista oli luettavissa kova kiire päästä laitoksesta ja yrittää hoitaa kaikki asiat ennen vapautumista. Rikolliseen käyttäytymiseen johtaviin ongelmiin ei vastauksissa otettu kantaa, eikä niiden työstämisen ja yhteiskuntaan palaamisen välillä nähty mitään ongelmia. Lyhyttuomioiset vangit eivät ottaneet kantaa vankilan järjestämien toimintojen lisäämiselle, vaan he halusivat enemmän aikaa vankitovereidensä kesken urheilun, ruuan valmistuksen ja keskustelun merkeissä. Toisin sanoen tämä

ryhmä koki raskaimmaksi sellinovie kiinniolemisen, joka heidän vastauksiensa perusteella eväsi asioiden hoitamisen puhelimitse ja sosiaalisen kanssakäymisen osastolla. He kokivat sellissä istumisen olevan ihmisoikeuksien vastaista. Tämän vankiryhmän vastauksista oli aistittavissa vahva epäluottamus henkilökuntaa kohtaan.

Vankistatuksella vankeusvanki+tutkintavanki kyselyyn vastaajia oli 13% kaikista vastaajista. Jokainen heistä suoritti vankeusvankina yli kahden vuoden tuomiota. Tutkinan päätyttyä heidän tuomionsa voi siis nousta tai jäädä ennalleen. Vankien vastaukset myötäilivät pitkälti alle kaksi vuotisten tuomioiden suorittajia. Liikunta oli heidänkin listallaan ylivoimainen ykkönen. Sitä toivottiin lisää lähes kaikissa muodoissa, myös osastolla tapahtuvaksi. Opiskeluun ei tässä ryhmässä oltu panostettu lainkaan, toisin kuin alle kahden vuoden tuomiota suorittavien keskuudessa. Arjen taitojen harjoittaminen koettiin tärkeäksi, nimenomaan ruuanlaiton merkeissä. Tämä vankiryhmä toivoi myös enemmän kanssakäymistä vankitovereiden kanssa. Heidän vastauksistaan oli luettavissa keskustelujen ja neuvojen merkityksestä, mutta toisaalta sieltä loisti epäluottamus henkilökuntaa ja heidän ”tyhjiä lupauksiaan” kohtaan.

Tutkintavankien kiinnostus jakautui kaikkia toimintoja kohtaan suht tasaisesti. Vastauksista oli luettavissa epätietoisuus vankilan toimintoja sekä omaa tulevaisuutta kohtaan. Lähiaikoina vankilaan tullessa, ei ole vielä opittu talon tavoille eikä osata arvioida mikä itseä kiinnostaa/hyödyttää. Monissa vastauksissa tämä näkyi selvästi: ”Kaikki kiinnostaa” sekä ”kaikki käy”. Tutkintavankien tuomion täytäntöönpano ei ole alkanut ja oikeusasiat ovat vielä kesken. Heillä on usein tutkintaan liittyä rajoituksia, jotka osaltaan epäävät mahdollisuuden osallistua vankitoimintoihin. Yksilötoiminta esim. keskustelut koettiin hyödylliseksi. Monet katsoivat olevansa umpikujassa siviiliin nähden ja toivoivat apua omaisten ja läheisten suhteiden ylläpitämiseen. Tässä ryhmässä huolta aiheuttivat myös vankilaan tulo asunnonmenetyksineen. Apua kaivattiin myös terveydenhuollon puolelta ja kuntoutus esim. päihteiden osalta näytteli suurta roolia ongelmien keskellä. Tutkintavangeilla näytti olevan asenteet kohdillaan vankilan tarjoamia toimintoja kohtaan ja moni vastaajista kaipasi uutta suuntaa elämälleen, kokien vankilan tarjonnan tukevan muutosta.

Monissa vastauksissa vertailtiin suljetun/eristysosaston toimintaa Turun vankilan muihin osastoihin, eikä vertailussa oltu unohdettu myöskään muiden vankiloiden toimintoja. Suljetun/eristysosaston luonne on erilainen kuin vankilan muilla osastoilla ja näin ollen sen vertaaminen muihin ei ole realistista. Samojen toimintojen toteuttaminen jokaisella osastolla ei ole mahdollista. Suuri osa kyselyyn vastanneista vaatii vankilalta yhdenmukaista kohtelua toimintojen suhteen, mikä ei valitettavasti ole toteutettavissa.

Kyselyssä oli mahdollisuus antaa myös positiivista palautetta. Osa vangeista mainitsi tuntevansa osastolla turvallisuutta. Kritiikkiä annettiin vankien välisestä rasismista, mutta silti vangit kokivat olevansa turvassa osastoilla. Tyytyväisyyttä koettiin myös toimintamahdollisuuksista, mutta huonona katsottiin niiden toistuva peruuntuminen. Perhetapaamishuoneet sekä lapsitapaamishuone saivat kehuja ja Skype-tapaamiset koettiin hyviksi. Myös vankilan yleiskuvaa kommentoitiin erittäin siistiksi.

9 POHDINNAT

Opinnäytetyö avasi silmiäni, miten vankeinhoito on muuttunut vuosien varrella. Aiemmista työlaitoksista on siirrytty kuntouttavaan malliin. Vankilan tarjonta eri kuntoutus- ja koulutusmahdollisuuksiin on laaja ja kattava. Kuitenkaan ei ole pystytty todennäyttämään onko tämä pehmeämpi vankeinhoito tuottavampaa kuin aiempi työpainotteinen. Yhteiskunta on muuttunut huimasti viimeisten vuosikymmenten aikana kuten myös vankiaines, lieneekö siihen suurin syy huumeiden rantautuminen yhteiskuntaamme, työttömyyden kasvu vai mielenterveysongelmat? Yhteiskunnan muutos on luonut myös uusia tuulia vankeinhoitoon. Tämänhetkinen trendi vankeinhoidossa on kuntoutus: ”Usko vangin kykyyn muuttua ja kasvaa”. Viimeaikaisten väkivaltaisuuksien valossa usko tähän toisinaan horjuu. Toisinaan jopa miettii, luommeko itse liian suuria odotuksia ja paineita vangeille. Vankien vastauksista voi päätellä, että vankeinhoidon tavoitteet eivät ainakaan täysin kohtaa vankien tavoitteita. Ehkäpä niissä on osittaista yhteensopivuutta, mutta näyttäisi tosiaan siltä, että ainakin kyselyyn vastanneet vangit haluavat ”sivistyneiden” visioiden ja strategioiden sijaan jokapäiväisiä ja yksinkertaisempia asioita.

Toimintojen määrää on lisätty viimeisten kymmenen vuoden aikana roimasti ja samaan aikaan henkilökuntaa on vähennetty noin 500 henkilötyövuotta. Tämä yhtälö ei omasta mielestä ole mitenkään toimiva, jos asiaa tarkastellaan vangin sekä henkilökunnan turvallisuuden näkökulmasta. Jatkuva resurssipula luo paineita laitoksen sisälle. Toimintoja joudutaan karsimaan, mikä osaltaan kasvattaa kuilua vangin ja henkilökunnan välille. Luottamus virkamieheen on varmasti vangin silmissä iso vitsi. Mielestäni vankitoiminnat luovat osaltaan hyvinvointia, mutta nykyisillä resursseilla se ei taida luoda hyvinvointia missään mittakaavassa.

Vankikyselyn perusteella vankien toiveissa päällimmäisenä on liikunnallinen aktiivisuus sekä arjen taitojen kuten ruuan laitto. Pitäisikö vankiloissa miettiä uudelleen vankitoimintojen merkitystä ja mihin niillä pyritään. Se, että tarjotaan kymmeniä vaihtoehtoja, ei ehkä sittenkään toimi. Sanonta: ”Vähemmän on enemmän”, voisi tässä kohdalla pitää paikkansa. Yksinkertaisia toimintoja, joita esim. osaston vartijat pystyisivät valvomaan, tuntuisivat paremmalta vaihtoehdolta kuin viikko toisensa jälkeen peruutetut toiminnot tai ne, joissa osallistujia ei ole. Toisinaan tuntuu, että kaikki tehdään liian hienoksi ja monimutkaiseksi. Onhan tiedossa, että vangit ovat keskimäärin huomattavasti koulutettuja sekä osittain muita heikompihahjaisia, joten miksei heille tarjota sitä mitä he haluavat. Liikuntaa, kokkausta ja lisää liikuntaa. Löytyyhän joukosta kuitenkin vankeja, jotka mielellään osallistuvat keskusteluihin ym. ryhmiin ja koulutuksiin. Tämän päivän vankeinhoidossa tuputetaan vangeille kaiken maailman ohjelma- ja toimintaa, joka hienovaraisesti asetetaan ehdoksi seuraavan tavoitteen saavuttamiseen. Joissakin yhteyksissä tätä kutsutaan myös porkkanaksi vangille, jotta hän pääsee tavoitteissaan eteenpäin.

Kyselyn vastauksista paistaa vangin väsymys oikeuksiin, velvollisuuksiin ja tavoitteisiin. Jatkuvat pettymykset toimintojen peruutuksiin sekä resurssipulaan ei mielestäni nostakaan vankilan turvallisuutta eikä edistä kenenkään työmotivaatiota. Onhan todettua, että toimintoihin osallistumisen esteet johtuvat resurssipulasta, laitosten toimitilojen puutteista, vankien moniongelmaisuudesta sekä laitosturvallisuudesta, mutta toimintoja pitää tuolloin kehittää sellaisiksi, että ne voidaan toteuttaa. Kyselyiden kautta itselle jäi sellainen kuva, etteivät kaikki vangit kaipaa tohtorin tutkintoa tai lakimiehen

pätevyyttä, vaan jotain järkevää tekemistä sellin ulkopuolella. Toiselle sopii ruuanlaitto, toiselle liikunta, kolmas kaipaa jotain muuta... onhan vangilla vielä omakin tahto ja ääni, jota voidaan kuunnella.

Vankeinhoidon tavoitteena on uusintarikollisuuden minimoiminen. Tämän tavoitteen täyttymiseksi on vankiloissa kautta aikojen toteutettu erilaisia toimia, kuten kuntoutusta. Mitään täsmälääkettä tavoitteen täyttymiseksi ei ole tähän päivään mennessä keksitty, mutta monia keinoja on jo kokeiltu ja jatkuvissa määrin niitä koko ajan kehitellään lisää. Vankien kuntoutus on ollut pitkään tapetilla ja nimenomaan sen vaikuttavuus uusintarikollisuuteen. Vaikka uusintarikollisuutta ei ole saatu kokonaan poistokettyä, on vankitoimintojen myötä aikaansaatu paljon hyvääkin. Toimintojen voidaan katsoa edesauttaneen vankien hyvinvointia sekä vankilaturvallisuutta.

Vankikyselyn loppuun annettiin kaikille mahdollisuus risuihin/ruusuihin. Risuja tuli paljon, ruusuja muutama. Tässä niistä yksi:” Saatte kohtalaisen kokoisen ruusukimppun”.

LÄHTEET

Aaltola Juhani ja Valli Raine 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 3.painos. Juva 2010: WS Bookwell Oy.

Hakamäki, H. & Lehtonen, J. (toim.). 2016. Kakolan vankila 1853-2007. Turku: Finpress Oy.

Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Heinonen, A. (1998) Teräsmies ja kävelevä hyypiö. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisuja 2/1998.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hypén, K. 2004. Työn ja rikoksen uusimisriskin välinen yhteys. Teoksessa Vankilan valmentavan työn opas. Rikosseuraamusalan käsikirja 2/2004. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Joukamaa, M. & työryhmä 2010. Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2010. Vammala: Kirjapaino Oy.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004. Kuntoutuksen perusteet. Vantaa: DARK Oy.

Kaurala, M. & Kylämattila, V. 2010. Rangaistuksesta vapautuvan kuntoutujan asema. Helsinki: Kriminaalihuollon tukisäätiön raportti 2/2010.

L 23.9.2005/767. Vankeuslaki.

L 23.9.2005/768. Tutkintavankeuslaki.

Lavikkala, R. & Linderborg, H. 2011. Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus Acta Poenologica 2/2011. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Luukkala, J. 2007. Vankilapsykologin käsikirja. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus oppikirja 3/2007. Juvenes Print.

Martinson, Robert: What works. Questions and answers about prison reform. The Public Interest. (1974): 10, 22-54.

Mohel, U. & Pajuoja, J. 2006. Vankeuspaketti. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Mäkipää, L. (2010) Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 249, Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Rikosseuraamuslaitos 2017. Oikeusministeriön ja Rikosseuraamuslaitoksen tulossopimus vuosille 2018-2021. (Dnro 15/011/2017).

Rikosseuraamuslaitos 2017. Toimintasuunnitelma 2018-2021. (Dnro 14/011/2017).

Tyni, S. & Blomster, P. (2012). Vähentävätkö vankitoiminnot uusintarikollisuutta? Yhteiskuntapolitiikka, 77, 621-639.

Vankeinhoidon koulutuskeskus 2002. Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 4/2002. Vantaa: Tietosanoma OY.

Vankeuslaki; 21.6.2006/509 Valtioneuvoston asetus vankeudesta.

Vilkkala, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkkala, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy.

LIITTEET

- 1 tutkimuslupa
- 2 vankikysely
- 3 Turun vankilan palvelukartta 2018

Tutkimuslupa

28.5.2019

23/332/2019

Opiskelija
Crista Kalla
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Ylempi AMK

Hakemuksenne 13.5.2019

Tutkimuslupahakemus

Olette hakeneet Rikosseuraamuslaitokselta tutkimuslupaa Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaalialan ylemmän AMK-opintojen opinnäytetyötä varten. Opinnäytteen ohjaajana toimii lehtori Seppo Pamppunen. Työelämän yhteyshenkilöinä ovat kehityspäällikkö Katja Reiman ja johtaja Juhani Järvi Turun vankilasta.

Tutkimuksen aihe

Turun vankilan suljettujen/erityisosastojen toimintojen kehittäminen.

Tutkimuksen toteutus

Kyselytutkimus Turun vankilan suljettujen/erityisosastojen vangeille. Lisäksi osaa vangeista haastatellaan.

Lupahakemus

Haette lupaa tutkimuksen toteuttamiseen.

Päätös

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö myöntää teille tutkimusluvan hakemuksenne mukaisesti. Tutkimuksen toteutus tulee tehdä vankilan johtajan suostumuksella.

Vankien osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja heiltä tulee pyytää yksilöity kirjallinen suostumus osallistumisesta tutkimukseen. Tutkimuksen tulokset on esitettävä niin, etteivät yksittäiset henkilöt ole tunnistettavissa. Tutkimusaineisto on säilytettävä siten, ettei se joudu ulkopuolisten käsiin. Tutkimusaineisto on tarkoitettu vain tutkimukselliseen käyttöön ja se on hävitettävä yksilötietojen osalta tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksen toteutus ja tutkimusaineiston keruu ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa vankilan muulle toiminnalle.

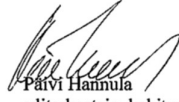
Tutkimuksen valmistuttua siitä tulee lähettää sähköinen kopio tai paperikopio Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön, Turun vankilaan sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen Kriminologiselle kirjastolle.

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 HELSINKI

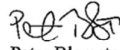
Puhelin
029 56 88500

Telekopio
029 56 88446

Sähköpostiosoite
kirjaamo.riase@om.fi

Päivi Hannula
ylitarkastaja, kehitysjohtajan sijainen

Peter Blomster
erikoistutkija

Tiedoksi

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen johtaja
Turun vankilan johtaja

Kysely suljetuille/eristysosastoille

Oletko mies _____ nainen _____

Onko tuomiosi pituus yli _____ vai alle _____ 2 vuotta?

Vai oletko tutkintavanki _____

1. Mikä olisi mielestäsi sopiva sellien aukioloaika päivän aikana?

Nykyinen on sopiva _____

Ovet ovat liikaa auki _____

Ovet ovat liian vähän aikaa auki _____

2. Onko osastollasi mielestäsi toimintoja

Tarpeeksi _____

Liikaa _____

Liian vähän _____

3. Jos kaipaat lisää toimintoja, haluaisitko

Toimintaa ryhmässä _____

Yksilötoimintaa _____

Sekä ryhmä- että yksilötoimintaa _____

4. Mitä toimintoja eniten kaipaat tai mistä arvelisit olevan itsellesi hyötyä vankeusaikana? (voit valita usean vaihtoehdon).

Liikunta _____

Keskustelut _____

Arjen taitojen opettelu _____

Opiskelu _____

Päihdekuntoutus _____

Voit kertoa yksityiskohtaisemmin mitä nämä toiminnot olisivat (esim. ulkoilu, punttisali, kokkauskurssi, keskusteluryhmät ym.)?

---

5. Onko sellaisia vankilassa järjestettäviä toimintoja, joiden katsoisit olevan hyödyksi sinulle siviiliin päästyäsi? (esim. tukitoimet, kuntoutus, opiskelu, arjen taidot ym.)

---

6. Onko osastosi päiväohjelmassa mielestäsi kehitettävää/muutettavaa (ehdotuksia)?

---

7. Vapaa sana toiminnoista... risuja/ruusuja?

KIITOS 😊

